

Świętokrzyski
Urząd Wojewódzki

Województwo Świętokrzyskie

Analiza stanu skuteczności pomocy społecznej 2023r.

Kielce, grudzień 2024 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	4
II. Sytuacja społeczna i gospodarcza w województwie świętokrzyskim	6
II.1. Sytuacja demograficzno-gospodarcza.....	6
II.2. Bezrobocie	8
III. Analiza organizacji pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim.....	10
III.1. Infrastruktura – Zasoby instytucjonalne (infrastrukturalne) pomocy i wsparcia	10
III.1.1. Ośrodki wsparcia (ŚDS, Dzielne Domy Pomocy, Noclegownie i Schroniska, Kluby Samopomocy).....	13
III.1.2. Domy Pomocy Społecznej.....	16
III.1.3. Mieszkania treningowe i wspierane.....	18
III.1.4. Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa.....	19
III.1.5. Wsparcie rodziny zagrożonej w środowisku	19
III.1.6. Instytucjonalna i rodzinna piecza zastępcza.....	20
III.1.7. Centra i Kluby Integracji Społecznej	23
III.1.8. Zakłady Aktywności Zawodowej	23
III.1.9. Przedsiębiorstwa społeczne.....	25
IV. Kadra Jednostek Organizacyjnych Pomocy Społecznej	26
IV.1. Pracownicy Jednostek	26
IV.2. Zatrudnienie pomocnicze	28
IV.3. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej	28
V. Nakłady finansowe w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej	28
V.1. Ochrona zdrowia.....	29
V.2. Pomoc społeczna	30
V.3. Rodzina.....	33
V.4. Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	34
VI. Aktywność organizacji pozarządowych.....	34
VI.1. Liczba i profil działalności oraz trendy zmiany.....	37
VI.2. Pola współpracy z organizacjami pozarządowymi	38
VI.3. Aktywność w zakresie pomocy społecznej np. konkursy MRIPS, Wojewody itp.....	38

VII. Analiza skuteczności pomocy społecznej wobec osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, w odniesieniu do celów strategii	39
VII.1. Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń - ilość, trendy, skargi i kontrole	39
VII.2. Powody udzielenia pomocy i wsparcia	40
VII.3. Formy udzielenia pomocy i wsparcia.....	42
VIII. Wybrane działania wspierające działania systemu pomocy społecznej	44
VIII.1. Utrzymanie i rozwój systemu informatycznego.....	44
VIII.2. Przemoc w rodzinie	47
VIII.3. Funkcjonowanie Powiatowych Urzędów Pracy.....	59
VIII.4. Programy i projekty wspierające pomoc społeczną.....	60
VIII.4.1. Program „Opieka 75+”	60
VIII.4.2. Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym” – edycja 2023r.....	60
VIII.4.3. Program „Od zależności ku samodzielności”	61
VIII.4.4. Program Wieloletni „Senior+.....	61
VIII.4.5. Program „Korpus Wsparcia Seniora”	65
VIII.4.6. Programy służące promocji rodzicielstwa zastępczego i adopcji oraz finansowe wsparcie tych programów.....	65
VIII.4.7. Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023.....	66
VIII.4.8. Program „Asystent osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023.....	66
VIII.4.9. Program „Centra opiekuńczo-mieszkalne”	67
IX. Wnioski i rekomendacje.....	68
Spis map.....	74
Spis tabel.....	74
Spis wykresów.....	74

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 22 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, do obowiązków wojewody należy przygotowanie analizy stanu i skuteczności pomocy społecznej (dalej: *Analiza*). Dokument ten bazuje na ocenie zasobów pomocy społecznej przyjętej przez samorząd województwa, uwzględniając założenia wynikające ze strategii w obszarze polityki społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej (dalej: *Ocena*) oraz strategia polityki społecznej województwa świętokrzyskiego na lata 2021–2030 (dalej: *Strategia*) zostały wcześniej poddane analizie pod kątem ich przydatności do opracowania niniejszej Analizy. Wnioski z tych rozważań pozwalają zmierzyć się z problematyką stanu i skuteczności systemu pomocy społecznej, choć trzeba uwzględnić istniejące ograniczenia, które nie zawsze są łatwe do przezwyciężenia.

Celem Analizy jest uzyskanie kompleksowego obrazu funkcjonowania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim, który zostanie przedstawiony w dwóch głównych wymiarach. Aby lepiej osadzić te wymiary w kontekście demograficznym i społecznym, w rozdziale II przedstawiono dane o sytuacji demograficznej województwa oraz wskazano kluczowe trendy rozwojowe.

Pierwszy wymiar dotyczy zasobów, którymi dysponuje pomoc społeczna, takich jak infrastruktura, kadry i środki finansowe. Wymiar ten umożliwia ocenę stanu potencjału organizacyjno-materialnego, który stanowi podstawę do skutecznego wspierania osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. Analiza ewolucji tych zasobów pozwoli ocenić, czy istnieją odpowiednie warunki do realizacji wsparcia. Wyniki tej części Analizy znajdują się w rozdziale III.

Drugi wymiar odnosi się do skuteczności działań opartych na dostępnych zasobach ludzkich. Na potrzeby tego opracowania skuteczność zdefiniowano jako realizację założonych celów strategicznych oraz rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych wskazanych w *Strategii*. W tym kontekście oceniono działania podejmowane przez kadrę jednostek

pomocy społecznej, które mają na celu wspieranie osób i rodzin w pokonywaniu trudności życiowych. Szczegółowe wyniki analizy tego wymiaru zawarto w rozdziale IV.

Poprawa bezpieczeństwa socjalnego, prowadząca do lepszego funkcjonowania osób i rodzin w trudnych sytuacjach, zależy nie tylko od pracy służb pomocy społecznej, ale także od wysokości ponoszonych nakładów finansowych. W rozdziale V zaprezentowano wybrane działania w kontekście wydatków na system pomocy społecznej, podkreślając ich wpływ na efektywność systemu.

Osiągnięcie założonych celów wymaga podjęcia kompleksowych działań oraz współpracy w różnych obszarach funkcjonowania państwa. Rozdziały VI, VII i VIII przedstawiają efekty współpracy instytucji i organizacji zaangażowanych w pomoc społeczną.

Na podstawie przeprowadzonej *Analizy*, w rozdziale IX sformułowano wnioski dotyczące stanu i skuteczności pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim oraz zaproponowano rekomendacje dla jednostek odpowiedzialnych za jej realizację.

Naszym celem jest rzetelne przedstawienie sytuacji oraz wskazanie obszarów wymagających usprawnienia, aby zapewnić jak najlepsze wsparcie mieszkańcom województwa świętokrzyskiego. Przyjmując wszelkie uwagi krytyczne, zaznaczamy, że *Analiza* ma charakter obiektywny, a wnioski z niej wynikające mają służyć wyłącznie poprawie funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

II. Sytuacja społeczna i gospodarcza w województwie świętokrzyskim

II.1. Sytuacja demograficzno-gospodarcza

Województwo świętokrzyskie, zajmujące powierzchnię 11 711 km² (3,7% terytorium kraju), zamieszkiwało w połowie 2023 roku 1 173 285 osób, co stanowi 3,1% ludności Polski. W ciągu ostatnich czterech lat region odnotował znaczący spadek liczby mieszkańców – od 1 230 044 w 2020 roku do 1 173 285 w 2023 roku. Jednocześnie w 2023 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 8 876 osób w porównaniu z rokiem poprzednim, co odzwierciedla trend spadkowy wynikający zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i salda migracji.

W pierwszym półroczu 2023 roku województwo odnotowało 3 715 urodzeń żywych, co stanowiło spadek o 9,2% względem analogicznego okresu w 2022 roku. Jednocześnie zmniejszyła się liczba zgonów (7 450), co pozwoliło ograniczyć wartość ujemnego przyrostu naturalnego do -6,4 na 1 000 mieszkańców. Saldo migracji wewnętrznych było ujemne (-1 152), a migracji zagranicznych dodatnie (+5), jednak bilans ogólny wynosił -1,9 na 1 000 mieszkańców, wskazując na dalsze wyludnianie się regionu.

Województwo cechuje przewaga kobiet (51,4%) nad mężczyznami (48,6%). Analiza struktury wiekowej wskazuje na starzejące się społeczeństwo – w 2023 roku 26% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym, a liczba osób w tej grupie wzrosła w ciągu czterech lat z 24,1% do 26%. Zjawisko "feminizacji starości" jest szczególnie widoczne – kobiety stanowią zdecydowaną większość w grupie osób starszych.

Procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 16%, a produkcyjnym – 51% w przypadku kobiet oraz 64% w przypadku mężczyzn.

Spadek liczby mieszkańców, widoczny niemal we wszystkich powiatach regionu, najsilniej dotknął miasto Kielce (-11 071) oraz powiaty ostrowiecki (-7 811) i konecki (-5 401). Wyjątkiem był powiat kielecki, gdzie odnotowano wzrost liczby ludności o 476 osoby.

Województwo charakteryzuje się rosnącym udziałem seniorów – w 2023 roku osoby w wieku 60+ stanowiły 29,1% ogółu mieszkańców, co jest wyższe od średniej krajowej (26,1%). Prognozy GUS wskazują, że do 2060 roku odsetek ten wzrośnie do 42%, przewyższając krajowy poziom o 4 punkty procentowe.

Pod względem rozmieszczenia seniorów najliczniejsze ich grupy zamieszkują miasto Kielce (16,5% populacji seniorów w regionie) i powiat kielecki (14,3%).

Województwo świętokrzyskie odnotowało w 2023 roku wzrost wartości produkcji sprzedanej przemysłu. Szczególną dynamiką charakteryzowały się sektory budownictwa i przetwórstwa przemysłowego, które odpowiadały za około 60% całkowitej wartości produkcji w regionie. Inwestycje w innowacje technologiczne oraz zieloną energię znacząco wpłynęły na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw.

Rok 2023 był okresem intensywnych inwestycji infrastrukturalnych. Łączne nakłady na infrastrukturę publiczną wyniosły ponad 1,2 mld złotych. Projekty obejmowały modernizację dróg, rozwój transportu publicznego oraz rozbudowę sieci energetycznej i ciepłowniczej. Środki na te cele pochodziły zarówno z budżetu wojewódzkiego, jak i funduszy unijnych.

Województwo zainwestowało około 400 mln zł w projekty związane z energią odnawialną, w tym w rozwój farm fotowoltaicznych oraz modernizację sieci ciepłowniczych. Dzięki temu oczekuje się redukcji emisji CO₂ o 15% do 2025 roku. W regionie wzrosło także zainteresowanie gospodarką obiegu zamkniętego, co sprzyja wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań w przemyśle.

Sektor usług w 2023 roku odnotował wzrost, szczególnie w branży turystycznej i gastronomicznej. Dochody z turystyki wzrosły o 12% w porównaniu do 2022 roku, a liczba odwiedzających wyniosła około 1,5 miliona osób. Wzrost ten był wspierany kampaniami promującymi atrakcje turystyczne, takie jak Góry Świętokrzyskie oraz Świętokrzyski Park Narodowy.

II.2.Bezrobocie

Stopa bezrobocia na koniec 2023 roku (źródło danych GUS) ukształtowała się w województwie świętokrzyskim na poziomie 7,8%, takim samym jak w roku poprzednim. W kraju wyniosła 5,1% i była o 0,1 pkt proc. niższa niż przed rokiem. Stopa bezrobocia na terenie województwa należy do jednej z najwyższych w kraju.

W województwie świętokrzyskim nadal utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia. W 2023 roku spadek stopy bezrobocia w stosunku do roku poprzedniego wystąpił w 7 powiatach regionu. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: opatowskim (15,2%), skarżyskim (14,6%), kazimierskim (10,3%), ostrowieckim (10,3%), koneckim (10,2%), starachowickim (9,9%), sandomierskim (7,8%). Wartość stopy bezrobocia poniżej średniej dla województwa świętokrzyskiego (7,8%) odnotowano w powiatach: pińczowskim (7%), jędrzejowskim (7%), kieleckim (6,9%), staszowskim (6,9%), włoszczowskim (6,6%). Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiecie buskim (4,3%) i mieście Kielce (4,6%).

W 2023 roku ogólna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w regionie wynosiła 33 724 osób, w tym 16 684, (tj. 49,5% ogółu) to osoby długotrwale bezrobotne, czyli pozostające bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy. Drugi co do wielkości był udział bezrobotnych w wieku do 30 lat (26,0%), w tym osób do 25 roku życia było 13,8%. Z kolei odsetek osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia ukształtował się na poziomie 25,4%. Udział bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia wyniósł 15,1%, a osób z niepełnosprawnością 8,7%. Korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej stanowili 0,7% ogólnej liczby bezrobotnych, a osoby posiadające co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnością do 18 roku życia 0,1%.

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych utrzymała się przewaga kobiet. W końcu grudnia 2023 roku w województwie świętokrzyskim, tak jak i w kraju, kobiety nadal stanowiły większość wśród bezrobotnych. Ich udział w populacji bezrobotnych w województwie świętokrzyskim wyniósł 50,6%. Na przestrzeni roku liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się

o 1,9% do 17,0 tys. osób. W tym samym czasie populacja bezrobotnych mężczyzn wzrosła o 0,2% do 16,7 tys. osób.

Bezrobocie w większym stopniu dotyka mieszkańców obszarów wiejskich. W końcu grudnia 2023 roku stanowili oni 54,0% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy (o 0,4 pkt proc. mniej niż przed rokiem). Na przestrzeni roku liczebność bezrobotnych mieszkańców wsi zmniejszyła się o 1,6% do 18,2 tys. osób. Większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Były to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym oraz co najwyżej gimnazjalnym, których łączny udział wśród ogółu bezrobotnych wyniósł 44,3% (o 1,0 pkt proc. mniej niż w 2022 roku). Osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiły 26,8% (o 0,8 pkt proc. więcej). Najmniej liczną zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 11,9% (o 0,3 pkt proc. więcej niż w 2022 r.) oraz wyższym – 17,0% (o 0,1 pkt proc. mniej). W najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy pozostają osoby z niewielkim doświadczeniem zawodowym – ze stażem do 5 lat, które łącznie stanowiły 47,1%.

Bilans bezrobotnych w 2023 roku kształtował się korzystnie, tj. w ciągu roku mniej osób zarejestrowano niż wyłączono z ewidencji. Podobnie jak przed rokiem bilans bezrobotnych w województwie świętokrzyskim kształtował się korzystnie, choć różnica między napływem bezrobotnych a ich odpływem wyraźnie się zmniejszyła. W ciągu 2023 roku zarejestrowano o 0,3 tys. mniej osób niż wyłączono z ewidencji. Przed rokiem wyrejestrowania przewyższały zarejestrowania o 4,0 tys. osób. Relacja napływu do odpływu z bezrobocia ukształtowała się na poziomie 99,4% wobec 98,1% w kraju (w 2022 roku odpowiednio: 93,1% i 94,0%). Liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych w województwie świętokrzyskim na przestrzeni 2023 roku wyniosła 52,1 tys. osób i była mniejsza niż przed rokiem (o 2,2 tys. osób, tj. o 4,1%). Wśród rejestrujących się nieznacznie przeważali mężczyźni (przed rokiem kobiety). Stanowili oni 50,9% nowo zarejestrowanych, tj. o 1,0 pkt proc. więcej niż przed rokiem. W zbiorowości nowo zarejestrowanych bezrobotnych przeważały osoby rejestrujące się po raz kolejny – 81,1% (wobec 80,4% w 2022 r.). Wśród nowych bezrobotnych 14,7% stanowiły osoby dotychczas niepracujące (przed rokiem 16,4%). Udział osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy w ogólnej liczbie nowych rejestracji wyniósł 4,0%, wobec 3,7% w 2022 roku. Z ewidencji powiatowych urzędów pracy w województwie świętokrzyskim w ciągu 2023 roku skreślono

52,4 tys. osób, tj. o 5,9 tys. mniej niż przed rokiem. Podjęcie pracy stanowiło główną przyczynę wyrejestrowania z ewidencji urzędów pracy. Spośród pozostałych osób wykreślonych z ewidencji 14,0% nie potwierdziło gotowości do podjęcia pracy, rozpoczęcie stażu – 8,7 %, odmowę bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy – 5,6%, rozpoczęcie szkolenia – 1,7%, osiągnięcie wieku emerytalnego – 1,5%, oraz nabycie praw do świadczenia przedemerytalnego – 0,4 %.

W 2023 roku do powiatowych urzędów pracy w województwie świętokrzyskim wpłynęło 21,7 tys. ofert pracy, tj. o 21,5% mniej niż rok wcześniej. Wśród zgłoszonych ofert znaczący odsetek stanowiły miejsca aktywizacji zawodowej (23,6% wobec 25,7% w 2022 roku), a 21,8% ofert dotyczyło stażu. Propozycje dotyczące niesubsydiowanych miejsc zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej stanowiły 60,5% puli ofert (w 2022 roku 57,8%). W końcu grudnia 2023 roku na 1 ofertę pracy w województwie przypadało 32 bezrobotnych (przed rokiem 29), a w kraju 19 osób. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w powiecie jędrzejowskim (9 bezrobotnych na 1 ofertę). Na przeciwległym biegunie znalazł się powiat opatowski, gdzie na 1 ofertę pracy przypadały 382 osoby bezrobotne. Tu także odnotowano najwyższy wzrost wskaźnika w skali roku – o 101 osób na 1 ofertę. Ponownie największą poprawę odnotowano w powiecie włoszczowskim, w którym na 1 ofertę pracy przypadało 69 bezrobotnych (przed rokiem 225).

III. Analiza organizacji społecznych w województwie świętokrzyskim

III.1. Infrastruktura – zasoby instytucjonalne (infrastrukturalne) pomocy i wsparcia

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE JEDNOSTKI POMOCY SPOŁECZNEJ O ZASIĘGU GMINNYM - PROWADZONE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH LUB ZLECONYCH Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ ZE ŚRODKÓW NA POMOC SPOŁECZNĄ

WYSZCZEGÓLNIENIE		PODMIOT PROWADZĄCY - GMINA			INNY PODMIOT PROWADZĄCY NA ZLECENIE GMINY		
		liczba jednostek1)	liczba miejsc2)	liczba osób korzystających3)	liczba jednostek1)	liczba miejsc2)	liczba osób korzystających3)
0		1	2	3	4	5	6
OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	1	100	X	X	X	X	X
CENTRA USŁUG SPOŁECZNYCH	2	2	X	X	X	X	X
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	3	4	173	174	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA OGÓŁEM	4	121	3002	5043	27	966	1595

w tym (z wiersza 4):							
prowadzące miejsca całodobowe okresowego pobytu	5	3	9	0	4	72	78
OŚRODKI WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	6	29	768	896	11	366	395
w tym (z wiersza 6):							
środowiskowe domy samopomocy	7	25	724	840	11	366	395
w tym (z wiersza 7):							
prowadzące miejsca całodobowe okresowego pobytu	8	3	9	0	1	12	0
kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	9	4	44	56	0	0	0
DZIENNE DOMY POMOCY	10	15	352	360	1	30	36
DOMY DLA MATEK Z MAŁOLETNIMI DZIEĆMI I KOBIET W CIĄŻY	11	0	0	0	0	0	0
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH	12	0	0	0	3	60	78
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI	13	0	0	0	0	0	0
w tym (z wiersza 13):							
miejsca z usługami opiekuńczymi	14	X	0	0	X	0	0
KLUBY SAMOPOMOCY (inne niż wymienione w wierszu 9)	15	66	1611	3474	9	320	893
INNE OŚRODKI WSPARCIA	16	11	271	313	3	190	193
MIESZKANIA TRENINGOWE ORAZ WSPOMAGANE	17	166	199	231	11	27	29
z tego (z wiersza 17):							
MIESZKANIA TRENINGOWE	18	27	52	53	0	0	0
z tego (z wiersza 18) prowadzone przez:							
OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	19	27	52	53	0	0	0
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	20	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA	21	0	0	0	0	0	0
INNE JEDNOSTKI	22	0	0	0	0	0	0
MIESZKANIA WSPOMAGANE	23	139	147	178	11	27	29
z tego (z wiersza 23) prowadzone przez:							
OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	24	139	147	178	8	18	25
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	25	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA	26	0	0	0	0	0	0
INNE JEDNOSTKI	27	0	0	0	3	9	4
NOCLEGOWNIE	28	3	62	101	2	40	52
OGRZEWAŁNIE	29	1	30	179	0	0	0
RODZINNE DOMY POMOCY	30	X	X	X	12	91	76

1) Liczba jednostek według stanu na dzień 31 grudnia roku sprawozdawczego.

2) Liczba miejsc według statutu wg stanu na dzień 31 grudnia roku sprawozdawczego.

3) Rzeczywista liczba osób korzystających w okresie sprawozdawczym (narastająco za okres od 1 stycznia do 31 grudnia roku sprawozdawczego). tylko raz bez względu na liczbę dni pobytu lub liczbę wizyt.

**JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE JEDNOSTKI POMOCY SPOŁECZNEJ O ZASIĘGU POWIATOWYM
(PONADGMINNYM) - PROWADZONE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH LUB ZLECONYCH Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ ZE
ŚRODKÓW NA POMOC SPOŁECZNĄ**

WYSZCZEGÓLNIENIE		PODMIOT PROWADZĄCY - POWIAT			INNY PODMIOT PROWADZĄCY NA ZLECENIE POWIATU		
		liczba jednostek1)	liczba miejsc2)	liczba osób korzystających3)	liczba jednostek1)	liczba miejsc2)	liczba osób korzystających3)
0		1	2	3	4	5	6
POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE	1	13	X	X	X	X	X
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	2	25	2777	3144	7	386	377
OŚRODKI WSPARCIA OGÓŁEM	3	10	279	284	3	79	81
w tym (z wiersza 3): prowadzące miejsca całodobowe okresowego pobytu	4	1	15	16	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	5	6	201	221	2	49	51
w tym (z wiersza 5): środowiskowe domy samopomocy	6	6	201	221	2	49	51
w tym (z wiersza 6): prowadzące miejsca całodobowe okresowego pobytu	7	0	0	0	0	0	0
kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	8	0	0	0	0	0	0
DZIENNE DOMY POMOCY	9	2	33	21	0	0	0
DOMY DLA MATEK Z MAŁOLETNIMI DZIEĆMI I KOBIET W CIĄŻY	10	1	15	16	0	0	0
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH	11	0	0	0	0	0	0
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI	12	0	0	0	0	0	0
w tym (z wiersza 12): miejsca z usługami opiekuńczymi	13	X	0	0	X	0	0
KLUBY SAMOPOMOCY (inne niż wymienione w wierszu 8)	14	1	30	26	1	30	30
INNE OŚRODKI WSPARCIA	15	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM	16	6	X	969	2	X	668
w tym (z wiersza 16): dla ofiar przemocy w rodzinie	17	3	X	225	1	X	120
dla ofiar handlu ludźmi	18	0	X	0	0	X	0
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA OGÓŁEM	19	5	X	796	0	X	0
w tym (z wiersza 19):	20	2	X	703	0	X	0

PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA RODZINNEGO							
w tym (z wiersza 20): placówki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej	21	1	X	25	0	X	0
MIESZKANIA TRENINGOWE ORAZ WSPOMAGANE	22	23	70	41	1	2	9
z tego (z wiersza 22): MIESZKANIA TRENINGOWE	23	15	48	19	0	0	0
z tego (z wiersza 23) prowadzone przez: POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE	24	11	38	14	0	0	0
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	25	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA	26	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	27	0	0	0	0	0	0
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA	28	0	0	0	0	0	0
INNE JEDNOSTKI	29	4	10	5	0	0	0
MIESZKANIA WSPOMAGANE	30	8	22	22	1	2	9
z tego (z wiersza 30) prowadzone przez: POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE	31	1	3	0	0	0	0
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	32	1	7	12	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA	33	0	0	0	0	0	0
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	34	0	0	0	0	0	0
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA	35	0	0	0	0	0	0
INNE JEDNOSTKI	36	6	12	10	1	2	9
NOCLEGOWNIE	37	0	0	0	0	0	0
OGRZEWALNIE	38	0	0	0	0	0	0

1) Liczba jednostek według stanu na dzień 31 grudnia roku sprawozdawczego.

2) Liczba miejsc według statutu wg stanu na dzień 31 grudnia roku sprawozdawczego.

3) Rzeczywista liczba osób korzystających w okresie sprawozdawczym (narastająco za okres od 1 stycznia do 31 grudnia roku sprawozdawczego).

III.1.1. Ośrodki wsparcia (ŚDS, Dzielne Domy Pomocy, Noclegownie i Schroniska, Kluby Samopomocy).

W 2023 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 161 różnego rodzaju ośrodków wsparcia, 8 z nich prowadziły miejsca całodobowe okresowego pobytu. Znamienita większość tych placówek 131 (81%) prowadzona była przez jednostki samorządu

terytorialnego, natomiast 30 z nich (19%) to ośrodki wsparcia prowadzone przez inny podmiot na zlecenie samorządu.

Liczba miejsc w wyżej wymienionych placówkach w 2023 roku wzrosła do 4 326 i w odniesieniu do roku 2022 była większa o 10% (w 2022 roku było 4 209 miejsc). Liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków wsparcia wyniosła 7 003, tj. więcej również o 10% (6 882 w 2022 r.).

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej za ośrodki wsparcia są uważane m.in.: środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, kluby samopomocy, schroniska dla bezdomnych czy domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy na mocy art. 18 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.) oraz powiaty na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 wymienionej ustawy.

Zadaniem środowiskowych domów samopomocy jest przygotowanie osób chorych do życia w społeczeństwie i poprawa funkcjonowania w środowisku. Domy w zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, dzielą się na następujące typy:

- *typ A – dla osób przewlekłe psychicznie chorych,*
- *typ B – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną,*
- *typ C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych,*
- *typ D – dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.*

Na terenie województwa świętokrzyskiego na koniec 2023 roku funkcjonowały 44 środowiskowe domy samopomocy, z tego 36 o zasięgu gminnym oraz 8 prowadzonych przez powiat lub na jego zlecenie. Liczba miejsc w wymienionych placówkach w roku 2023 ukształtowała się na poziomie 1 340 i była większa o 112 miejsc w odniesieniu do 2022 roku.

Natomiast liczba osób korzystających w 2023 roku wynosiła 1 507 i była o 42 osoby większa w odniesieniu do 2022 roku.

Nadmienić należy, że w 4 środowiskowych domach samopomocy: w Brudzowie gm. Morawica, w Skarżysku- Kamiennej przy ul. Zielnej , w Ostrowcu Świętokrzyskim przy ulicy Łżeckiej oraz w Kielcach przy ul. Mielczarskiego 45 utworzonych zostało 21 miejsc całodobowych okresowego pobytu. W 2023 roku z tych miejsc nie skorzystała jednak ani jedna osoba.

Na terenie miasta Kielce jak i innych miejscowości jest duże zapotrzebowanie na środowiskowy dom samopomocy dla osób cierpiących na chorobę Alzheimera. Wzrasta także potrzeba zwiększenia miejsc dla osób z autyzmem.

Kolejną formą pomocy dla osób, które oczekują na przyjęcie do środowiskowych domów samopomocy lub byłych uczestników są kluby samopomocy. Na terenie województwa świętokrzyskiego działają 4 kluby: w Ostrowcu Św., Jędrzejowie, Skarżysku- Kamiennej i Starachowicach, które dysponują 44 miejscami. Na zajęcia klubowe w 2023 roku uczęszczało 56 osób.

W roku 2023 na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonował tylko jeden dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w Kielcach przy ul. Urzędniczej. Dom dysponował 15 miejscami i w roku 2023 przebywało w nim 16 osób.

Ponadto w województwie świętokrzyskim, funkcjonuje 18 dziennych domów pomocy, w tym 2 o zasięgu powiatowym. Łączna liczba miejsc w tych placówkach wynosiła 415, a z usług dziennych domów w roku 2023 skorzystało łącznie 417 seniorów. Na terenie województwa działa także 77 klubów samopomocy, w tym 2 o zasięgu powiatowym, które dysponują ogółem 1 991 miejscami. W zajęciach klubowych uczestniczyły 4 423 osoby.

W prowadzonym przez Wojewodę „Rejestrze miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia” na koniec 2023 r. gminy zgłosiły 21 placówek z terenu województwa świętokrzyskiego, w tym:

- 15 schronisk dla osób bezdomnych, w tym 4 schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi,
- 5 noclegowni,
- 1 ogrzewalnia.

Na 21 placówek tylko 4 utworzone zostały przez gminy, pozostałe schroniska zostały utworzone i były prowadzone przez organizacje pozarządowe.

III.1.2. Domy Pomocy Społecznej

Na terenie województwa świętokrzyskiego na koniec 2023 r. funkcjonowały 44 domy pomocy społecznej. Łączna liczba miejsc w tych domach wynosiła 3 894. Domy prowadzone są przez samorządy terytorialne, tj.: gminę (4), powiat (25) oraz na zlecenie powiatu (6 dps niepublicznych). Ponadto 9 domów pomocy społecznej prowadzonych jest przez podmioty niepubliczne bez zlecenia samorządu terytorialnego (prywatne), z tego: 5 dps prowadzonych przez osoby fizyczne, inne osoby prawne na podstawie działalności gospodarczej, 4 dps prowadzone przez organizacje społeczne, stowarzyszenia i fundacje.

Podział na poszczególne typy domów przedstawia się następująco:

Typ domów pomocy społecznej	Liczba DPS	Liczba miejsc
dla osób w podeszłym wieku	4	174
dla osób przewlekle somatycznie chorych	6	593
dla osób przewlekle psychicznie chorych	13	1293
dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	2	195
dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych	11	770
dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie	4	419
dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób przewlekle psychicznie chorych	2	321

dla osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych fizycznie	1	84
dla osób przewlekłe somatycznie chorych oraz niepełnosprawnych fizycznie	1	45
razem	44	3894

W domu pomocy społecznej może być umieszczona osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Do domu pomocy społecznej kieruje się osoby na podstawie pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie do domu. Wniosek taki składa się do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu w dniu jej kierowania. Do wniosku ponadto dołącza się: decyzję o przyznaniu zasiłku stałego, pisemną zgodę na ponoszenie odpłatności za pobyt w domu oraz pisemną zgodę na jej potrącanie, aktualną decyzję emerytalno – rentową ustalającą wysokość emerytury lub renty oraz pisemną zgodę na ponoszenie opłaty i na jej potrącanie ze świadczenia emerytalnego lub rentowego, oświadczenie o wysokości dochodu osoby ubiegającej się, małżonka, zstępnych przed wstępnymi zobowiązanych do ponoszenia opłaty. Powyższe dokumenty kompletuje ośrodek pomocy społecznej oraz wydaje decyzje o skierowaniu do domu pomocy społecznej, a w przypadku gdy osobę kieruje się do ponadgminnego domu, dokumenty te ośrodek przekazuje, w celu umieszczenia osoby, do właściwego ze względu na siedzibę domu powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Pobyt w domu jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania, ustalonym przez starostę (prezydenta, burmistrza, wójta w przypadku gminnego domu) i ogłoszonym w wojewódzkim dzienniku urzędowym do 31 marca każdego roku. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą: mieszkaniiec domu nie więcej niż 70 % swojego dochodu; małżonek, zstępni przed wstępnymi; gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy, a opłatami wnoszonymi przez powyższe osoby. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą wносить również osoby niewymienione powyżej.

W 2023 r. wydano 4 decyzje dot. funkcjonowania domów pomocy społecznej w zakresie: utworzenia 5 miejsc z przeznaczeniem na świadczenie usług wsparcia krótkoterminowego

całodobowego (DPS im. Sue Ryder w Kałkowie Godowie), cofnięcia zezwolenia Zgromadzeniu Sióstr Albertynek Posługującym Ubogim Dom Zakonny w Słupi na prowadzenie DPS w Słupi, wydania zezwolenia Caritas Diecezji Kieleckiej na prowadzenie DPS w Słupi, zmiany zezwolenia Miastu i Gminie Iwaniska w zakresie specyfikacji przeznaczenia miejsc w DPS w Przepiórowie.

III.1.3. Mieszkania treningowe i wspierane

Mieszkania treningowe i wspomagane są formą wsparcia dla osób pełnoletnich, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki. Przeznaczone są w szczególności dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób bezdomnych, osób opuszczających pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością nadania statusu uchodźcy lub w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej.

W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia. Natomiast w mieszkaniu wspomagany świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje ogółem 201 takich mieszkań, w tym:

1. prowadzone przez gminy 177 ze 226 miejscami, w tym:

- mieszkań treningowych – 27 na 52 miejsca,
- mieszkań wspomaganych 139 o liczbie 147 miejsc;

2. prowadzonych przez inny podmiot na zlecenie gminy – 11 mieszkań na 27 miejsc.
Są to mieszkania wspomagane;

3. prowadzone przez powiaty 23 ze 70 miejscami, w tym:

- mieszkań treningowych – 15 na 48 miejsca,

- mieszkań wspomaganych 8 o liczbie miejsc 22;

4. prowadzonych przez inny podmiot na zlecenie powiatu – 1 mieszkania na 2 miejsca. Są to mieszkania wspomagane;

Z tej formy wsparcia w 2023 roku skorzystało ogółem 3 102 osób.

III.1.4. Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa

Poradnictwo specjalistyczne zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Wykonawcą polityki społecznej ukierunkowanej na tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych są ośrodki pomocy społecznej. Poradnictwo specjalistyczne to pomoc zarówno osobom jak i rodzinom, które wykazują potrzebę wsparcia, znalazły się w sytuacji przemocy, kryzysie, są bezradne społecznie, uzależnione od alkoholu, dzieci, młodzież, rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze, osoby starsze, niepełnosprawne oraz osobom zagrożone wykluczeniem społecznym. Pomoc w wyżej wymienionym zakresie jest dostępna dla każdego kto będzie chciał z niej skorzystać, a poradnictwo udzielone bezpłatnie, profesjonalnie z zachowaniem pełnej poufności problemu, etyki oraz szacunkiem dla osób ubiegających się po wsparcie. Pomoc udzielana jest w formie konsultacji specjalistycznych, porad, pracy socjalnej, działań profilaktycznych, rozmów terapeutycznych, pomocy psychologicznej, terapii rodzinnej, interwencji kryzysowej, poradnictwa prawnego oraz poprzez prowadzenie działalności szkoleniowej i pracę z organizacjami pozarządowymi.

Zgodnie z art. 46a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa jest prowadzony przez wojewodę. Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 39 placówek, które znajdują się w każdym powiecie, ich rejestr jest corocznie publikowany na stronie internetowej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego. Na przestrzeni kilku ostatnich lat utrzymuje się na stałym poziomie.

III.1.5. Wsparcie rodziny zagrożonej w środowisku

Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w celu wsparcia rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Na koniec 2023 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowały łącznie 136 placówki wsparcia dziennego, w tym 94 prowadzonych było w formie opiekuńczej, 19 w formie specjalistycznej oraz 23 w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Niektóre placówki funkcjonowały w połączonych formach, najczęściej jako placówki opiekuńcze i specjalistyczne. Spośród wszystkich placówek, 60 było prowadzonych przez inne podmioty niż gmina (m.in. fundacje, stowarzyszenia, Związek Harcerstwa Polskiego). Placówki łącznie dysponowały 3 985 miejscami, a przeciętna liczba dzieci korzystających z ofert placówek wyniosła w 2023 roku 2 948. Na terenie województwa w 2023 r. funkcjonowały także dwie placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, w tym jedna na terenie powiatu jędrzejowskiego na liczbę 60 miejsc oraz druga na terenie powiatu opatowskiego na liczbę miejsc 30.

Zadaniem gminy, zgodnie z art. 176 ustawy jest również zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy w formie asystenta rodziny. Na koniec 2023 r. w Ośrodkach Pomocy Społecznej zatrudnionych było 126 asystentów. Z ich usług korzystało 1069 rodzin, w tym: 205 rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez sąd. Z większością rodzin praca prowadzona jest dłużej niż 1 rok. W 2023 r. zakończono współpracę asystenta ze 195 rodzinami, w tym ze względu na osiągnięcie celów - z 76 rodzinami, ze względu na zaprzestanie współpracy rodziny z asystentem - z 89 rodzinami, ze względu na brak efektów - z 20 rodzinami oraz ze względu na zmianę metody pracy – z 10 rodzinami.

Kolejną formą pomocy i wsparcia rodziny biologicznej w jej środowisku jest rodzina wspierająca. Niestety forma ta jest najrzadziej organizowaną formą pomocy. W roku 2023 utworzona została tylko jedna rodzina wspierająca.

III.1.6. Instytucjonalna i rodzinna piecza zastępcza

System pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System

pieczy zastępczej to „zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców”(art. 2 ust. 2 ustawy). Jednostkami organizacyjnymi systemu pieczy zastępczej w województwie świętokrzyskim są jednostki organizacyjne samorządu samorządu powiatowego wykonujące zadania w zakresie systemu pieczy zastępczej, tj.: organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalna placówka opiekuńczo - terapeutyczna, ośrodek adopcyjny. Pieczę zastępczą organizuje powiat (za wyjątkiem regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej). Jest ona sprawowana w formie instytucjonalnej i rodzinnej.

W 2023 roku instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana była w województwie świętokrzyskim w formie: placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego oraz w formie regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi (chyba że sąd opiekuńczy postanowi inaczej).

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2023 r. funkcjonowało 46 placówek opiekuńczo-wychowawczych tj.: 33 socjalizacyjne (w tym 9 placówek łączących funkcję socjalizacyjną i interwencyjną oraz 1 placówka łącząca funkcję socjalizacyjną i specjalistyczno-terapeutyczną), 1 placówka interwencyjna, 4 placówki typu specjalistyczno - terapeutycznego i 9 placówek typu rodzinnego. Łącznie na koniec 2023 r. w/w placówkach przebywało 584 dzieci, z tego: 423 w POW typu socjalizacyjnego, 43 w POW typu interwencyjnego, 41 w POW typu specjalistyczno - terapeutycznego oraz 77 w POW typu rodzinnego. Na terenie województwa w roku ubiegłym funkcjonowała także 1 regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, w której przebywało 30 dzieci.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza spokrewniona, rodzina zastępcza niezawodowa i rodzina zastępcza zawodowa (w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. Na koniec roku 2023 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało łącznie 935 form rodzinnej pieczy zastępczej, z tego:

- a) 636 rodziny zastępcze spokrewnione,
- b) 261 rodzin zastępczych niezawodowych,
- c) 25 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 7 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i 2 rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych,
- d) 13 rodzinnych domów dziecka.

Na koniec roku 2023 w rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało łącznie 1 361 dzieci, z tego: 829 w rodzinach spokrewnionych, 352 w rodzinach niezawodowych, 85 w rodzinach zawodowych oraz 95 w rodzinnych domach dziecka. Liczba dzieci w pieczy zastępczej utrzymała się na podobnym poziomie co w roku ubiegłym.

Osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą wspierane są przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Zadaniem Organizatora jest w szczególności: szkolenie i kwalifikacja kandydatów do pełnienia rodzinnej pieczy zastępczej oraz pomoc i wsparcie w sprawowaniu tej funkcji.

W 2023 r. w każdym powiecie województwa świętokrzyskiego realizowane były

zadania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W większości powiatów były to zespoły utworzone w Powiatowych Centrach Pomocy Społecznej, a w m. Kielce i Nagłowicach są to odrębne jednostki funkcjonujące pn.: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Zadania Organizatora realizowane są przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na koniec roku 2023 zatrudnionych było 59 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Pomocą i wsparciem koordynatorów, w 2023 r. objętych było: 881 rodzin.

Ośrodek Adopcyjny.

Zgodnie z art. 184 ustawy, zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez samorząd województwa jest organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny, który jednocześnie został wyznaczony na wojewódzki bank danych. W 2023 r. przysposobionych zostało 24 dzieci, w tym najwięcej w wieku od jednego roku życia do 4 lat (13 dzieci). Spośród przysposobionych dzieci najwięcej przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej (15 dzieci), następnie w rodzinach biologicznych (8 dzieci) i jedno dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

III.1.7. Centra i Kluby Integracji Społecznej

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym umożliwiła powstawanie Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej. Działania Centrów i Klubów są skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i są pierwszym etapem na drodze do zawodowej i społecznej aktywności w/w osób. W 2023 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 7 Centrów Integracji Społecznej. Placówki te zlokalizowane są w Ostrowcu Świętokrzyskim, Skarżysku Kamiennej, Kielcach (2), Staszowie, Chmielniku oraz w Podgajach. W zajęciach reintegracji zawodowej i społecznej w roku 2023 uczestniczyło ogółem 1 431 osób, 770 z nich rozpoczęło te zajęcia w 2023, a łącznie 834 osoby je ukończyło. Należy wspomnieć, że w zeszłym roku 55 osób zostało zatrudnionych u pracodawcy bez zatrudnienia wspieranego. Sześciu uczestników natomiast Centrum nabyło prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych.

Na koniec 2023 roku w województwie funkcjonowało 15 KIS-ów, Placówki te zlokalizowane są w Kielcach (5 KIS-ów), powiecie kieleckim ziemskim (KIS w Chmielniku, KIS w Chałupkach w gm. Morawica, KIS Bilcza, KIS Radlin, KIS Nowiny). Pozostałe placówki znajdują się w Wiązownicy Kolonia, Zborówku, Końskich, Starachowicach oraz Skarżysku Kamiennej.

W roku 2023 zajęcia w Klubach Integracji Społecznej ukończyło 462 osoby, w 117 kobiet oraz 345 mężczyzn.

III.1.8. Zakłady Aktywności Zawodowej.

Zakłady aktywności zawodowej zatrudniają osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ich istotą jest prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w celu przygotowania ich do samodzielnego, aktywnego i niezależnego życia w otwartym środowisku. Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2023 roku działało 9 zakładów aktywności zawodowej. Zakłady te funkcjonowały w następujący sposób:

1. *Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Stykowie, Styków, ul. Świętokrzyska 125, 27-230 Brody – działa od 31 grudnia 2010 r., organizatorem jest Starostwo Powiatowe w Starachowicach, ul. Borkowskiego 4 (powiat starachowicki). Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 75 osób ogółem, w tym 56 osób niepełnosprawnych. Zakład zatrudnia pracowników niepełnosprawnych w pracowniach m.in.: krawiecko-tekstilnej, malarsko-zdobniczej, wiklinowo-gipsowej, stolarskiej, gastronomicznej, prowadzi również pralnię i usługi cateringowe.*
2. *Zakład Aktywności Zawodowej w Końskich, ul. Krzywa 1, 26-200 Końskie – działa od 29 listopada 2006 r., organizatorem jest Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski, ul. Czerwonego Krzyża 3 w Kielcach, według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 62 pracowników, w tym 53 osoby niepełnosprawne. ZAZ w Końskich zajmuje się m.in. produkcją, regeneracją i sprzedażą szczotek i pędzli, wykonywaniem i sprzedażą wyrobów artystycznych, pamiątek oraz montażem drobnych wyrobów metalowych.*
3. *Zakład Aktywności Zawodowej Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Wesoła 52a, 25-363 Kielce – działa od 30 października 2013 r., organizatorem jest Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Jana Pawła II 3, 25-013 Kielce. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 70,83 osób ogółem, w tym 55 osób niepełnosprawnych. W obrębie ZAZ-u działa warsztat introligatorski, warsztat ds. pielęgnacji zieleni oraz warsztat ds. opakowań i galanterii papierowej, jak również pralnia i sklep z pamiątkami.*
4. *Zakład Aktywności Zawodowej w Kielcach, ul. Olszewskiego 21, 25-663 Kielce – działa od 12 sierpnia 2013 r., organizatorem jest Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie z siedzibą w Kielcach. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 66 osób ogółem, w tym 51 osób niepełnosprawnych. Przedmiotem działalności jednostki są przede wszystkim usługi gastronomiczne, pralnicze, komunalne, a także papiernicze.*

5. Zakład Aktywności Zawodowej w Sandomierzu, ul. Trześniowska 13A, 27-600 Sandomierz – działa od 28 grudnia 2020 r., organizatorem jest Caritas Diecezji Sandomierskiej, ul. Opatowska 10, 27-600 Sandomierz. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 46 osób ogółem, w tym 34 osoby niepełnosprawne. Zakład zajmuje się przygotowywaniem i dostarczaniem żywności dla odbiorców zewnętrznych.
6. Zakład Aktywności Zawodowej – "Manufaktura Pietraszki", ul. Pietraszki 15, 25-822 Kielce – działa od 29 grudnia 2020 r., organizatorem jest Fundacja Gramy z Tobą z siedzibą w Kielcach. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 52,38 osób ogółem, w tym 42,38 osób niepełnosprawnych. Zakład zajmuje się produkcją pieczywa i ciastkarstwem oraz produkcją miodu.
7. Zakład Aktywności Zawodowej w Chmielniku, ul. Mielczarskiego 7, 26-020 Chmielnik – działa od 28 grudnia 2021 r., organizatorem jest Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach, ul. Paderewskiego 55. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 40 osób, w tym 30 osób niepełnosprawnych, zgodnie z PKD zakład prowadzi działalność gastronomiczną i usługi pralnicze.
8. Zakład Aktywności Zawodowej "Z Uśmiechem", Józefina 58, 26-070 Łopuszno – działa od 20 grudnia 2023 r., organizatorem jest Fundacja Na Rzecz Wspierania Rodziny oraz Dzieci i Młodzieży "Fundacja z Uśmiechem", ul. Romualda Mielczarskiego 121/303, 25-611 Kielce. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 10 osób, w tym 7 osób niepełnosprawnych, zakład prowadzi działalność gastronomiczną.
9. Zakład Aktywności Zawodowej Caritas Diecezji Kieleckiej w Szczaworyżu, Szczaworyż 49, 28-100 Busko-Zdrój – działa od 22 grudnia 2023 r., organizatorem jest Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Jana Pawła II 3, 25-013 Kielce. Według stanu na grudzień 2023 r. w zakładzie zatrudnionych było średnio 32 osoby, w tym 27 osób niepełnosprawnych, zakład zadeklarował prowadzenie warsztatu przetwórstwa owoców i warzyw, warsztatu świec oraz warsztatu rękodzieła.

III.1.9. Przedsiębiorstwa społeczne

Wejście w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (które miało miejsce w IV kwartale 2022 r.) to początek nowego etapu w rozwoju sektora ekonomii społecznej

w Polsce. Po raz pierwszy reguluje ona, dotychczas nieunormowany w polskim prawodawstwie, obszar ekonomii społecznej. Zgodnie z zapisami ustawy, przez ekonomię społeczną rozumie się działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz lokalnej społeczności, w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego oraz innej działalności o charakterze odpłatnym. Ekonomia społeczna łączy cele gospodarcze i jest dynamicznym zjawiskiem społecznym. Powstałe regulacje prawne pozwalają uwzględniać różnorodne inicjatywy, formy działania, a także idee i wartości występujące w pluralistycznym sektorze ekonomii społecznej.

Istotną rolę w rozwoju sektora ekonomii społecznej pełnią podmioty ekonomii społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw społecznych, których działalność służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i/lub realizację usług społecznych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2023 roku funkcjonowało 20 przedsiębiorstw społecznych, przy czym dwa z nich w październiku 2023 r. przeniósł swoją siedzibę z terenu woj. świętokrzyskiego na teren innych województw, tj. lubelskiego i śląskiego.

IV. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

IV.1. Pracownicy jednostek

Ze sprawozdania rocznego MRiPS-06 wynika, że w systemie pomocy społecznej na koniec grudnia 2023 roku łącznie zatrudnionych było 5 522 osób (5 268,26 etatów) z tego pracownicy:

- *służb wojewody realizujący zadania z zakresu polityki społecznej – 19 osób (12 etatów), w tym inspektorów ds. nadzoru i kontroli – 14 osób (8 etatów),*
- *Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej – 30 osób;*
- *powiatowych centrów pomocy społecznej – 298 osób, w tym ogółem 39 pracowników socjalnych z tego: 3 starszych specjalistów pracy socjalnej – koordynatorów, 1 starszy specjalista pracy socjalnej, 5 specjalistów pracy socjalnej, 15 starszych pracowników*

socjalnych, 15 pracowników socjalnych. Pracę socjalną w środowisku świadczyło tylko 16 pracowników socjalnych;

- *ośrodków pomocy społecznej – 2 104 osoby (spadek o 38 osób),*
- *centrach usług społecznych – 153 osoby,*
- *domów pomocy społecznej – 2 204 osoby, w tym 74 pracowników socjalnych,*
- *placówek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego – 46 osób,*
- *ośrodków interwencji kryzysowej – 17 osób,*
- *ośrodków wsparcia ogółem – 665 osoby (wzrost o 63 osoby), w tym:*
 - *środowiskowych domów samopomocy – 417 osoby, w tym m.in. 15 psychologów, 20 pedagogów, 116 instruktorów terapii zajęciowej, 11 asystentów osoby niepełnosprawnej, 40 pracowników realizujących świadczenia zdrowotne;*
 - *klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi - 4 osoby,*
 - *dziennych domów pomocy – 52 osoby,*
 - *domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 6 osób,*
 - *klubów samopomocy – 128 osób.*
 - *innych ośrodków wsparcia – 49 osób.*

Bezpośrednią pracą z rodziną lub osobą samotną, zajmującymi się w kryzysie świadczyli pracownicy socjalni, z których zdecydowana większość zatrudniona jest w ośrodkach pomocy społecznej. Zgodnie z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej w celu zagwarantowania właściwego prowadzenia pracy socjalnej, ośrodek powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w gminie, w proporcji 1 pracownik socjalny

na 2 000 mieszkańców albo na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących, ale nie mniej niż trzech pracowników. Zatrudnienie pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej w ostatnim roku praktycznie nie uległo zmianie. Na koniec roku 2023 w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych było 699 pracowników socjalnych. Nieznaczny spadek liczby pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej (727 pracowników socjalnych w 2022 r.) wynika z faktu przekształcenia dwóch ośrodków w centra usług społecznych. Biorąc

pod uwagę zatrudnienie pracowników socjalnych w tych dwu typach jednostek, należy stwierdzić że w 2023 r. zatrudnionych było o 3 pracowników socjalnych więcej.

Pracownicy socjalni stanowią 33,22% do ogółu osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej (33,35% w 2022). Należy przy tym zauważyć, że 7 gminach tj. Gnojno, Opatowiec, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka, Michałów, Złota, Wojciechowice na koniec 2022 roku zatrudnionych jest tylko 2 pracowników socjalnych, tym samym nie spełniony jest warunek art. 110 ust. 12, natomiast w 8 gminach nie spełniony jest warunek wynikający z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej (ośrodek powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w gminie, w proporcji 1 pracownik socjalny na 2 000 mieszkańców albo na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących). Jednak w ostatnich latach zauważalny jest stały postęp co do wypełnienia w/w normy. Oddział Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Gminnego (WPSiZ ŚUW), przeprowadzając kontrole w ośrodkach pomocy społecznej, zwraca szczególną uwagę na stan zatrudnienia pracowników oraz ich kwalifikacje.

Ponadto w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych było 258 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze (spadek o 25 osób), w tym 50 osób wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze, 38 konsultantów, 9 koordynatorów ds. komputeryzacji i 2 radców prawnych.

IV.2. Zatrudnienie pomocnicze

Liczba pozostałych osób zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych pomocy społecznej wynosiła 1 144.

IV.3. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej

Zgodnie z art. 110a ustawy o pomocy społecznej w ramach struktury organizacyjnej ośrodka pomocy społecznej może zostać wyodrębniony m.in. zespół realizujący zadania w zakresie pracy socjalnej. Zespoły realizujące zadania pracy socjalnej funkcjonują w kilku większych ośrodkach pomocy społecznej.

V. Nakłady finansowe w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej

W 2023 roku wydatki poniesione przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej na realizację zadań z zakresu polityki społecznej ogółem wyniosły 962 120 tys. zł i były na poziomie niższym niż w roku 2022 o kwotę 441 665 tys. zł.

Porównanie wydatkowanych środków według działów przedstawia się następująco:

Dział klasyfikacji budżetowej	Kwota wykorzystanej dotacji w tys. zł:		%
	2022	2023	
Wydatki ogółem	1 403 785	962 120	68,54
Wydatki bieżące ogółem	1 399 893	957 830	68,42
dział 851 - Ochrona zdrowia	37 202	16 657	44,77
dział 852 - Pomoc społeczna	198 179	223 819	112,94
dział 855 - Rodzina	1 081 280	640 572	59,24
dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	10 134	12 369	122,05
Fundusz Pracy	307	1 576	513,36
Fundusz Solidarnościowy	72 791	62 837	86,33
Wydatki inwestycyjne ogółem	3 892	4 290	110,23
dział 852 - Pomoc społeczna	3 892	4 290	110,23

Opracowanie własne WPSiZ ŚUW

Ze środków budżetu Wojewody finansowane są zadania zlecone z zakresu administracji rządowej i zadania własne realizowane przez gminy, powiaty i samorząd województwa w ramach następujących działów:

- ochrona zdrowia;
- pomoc społeczna;
- rodzina;
- pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej.

V.1. Ochrona zdrowia

Do końca 2022 roku środki finansowe w dziale 851 – Ochrona zdrowia dotyczyły głównie wydatków na opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku oraz za dzieci przebywające w placówkach pełniących funkcje resocjalizacyjne, wychowawcze, opiekuńcze lub domach pomocy społecznej. W 2022 roku wydatki te wyniosły 37 202 tys. zł. W 2023 roku ze względu na zmianę przepisów wynikających z *ustawy z dnia 16 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz niektórych innych ustaw*, zaprzestano opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne finansowanych w ramach działu 851 – Ochrona zdrowia, przy jednoczesnym zachowaniu prawa do świadczeń opieki zdrowotnej osób, za które składki te były opłacane.

Natomiast od 2023 roku w rozdziale 85157 wydatkowane są środki na staże podyplomowe lekarzy i lekarzy dentystów. W 2023 roku wydatki te wyniosły 16 550 tys. zł.

Pozostałe wydatki w tym dziale dotyczą:

- realizacji zadań wynikających z zapisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego tj. finansowanie umów zlecenia dla lekarzy specjalistów z dziedziny psychiatrii dot. oceny zastosowania przymusu bezpośredniego w DPS (23 tys. zł);
- sfinansowania kosztów wydanych przez gminy decyzji administracyjnych w sprawach świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni (52 tys. zł).

W 2023 roku ogółem wykonanie w dziale 851 wyniosło 16 657 tys. zł i było niższe niż w roku 2022 o kwotę 20 545 tys. zł.

Zmniejszenie wydatków w tym dziale spowodowane jest zmianą przepisów w zakresie opłacania składek zdrowotnych finansowanych w ramach rozdziału 85156.

V.2. Pomoc społeczna

W ramach działu 852 – Pomoc społeczna łącznie wydatkowano w 2023 roku kwotę 228 109 tys. zł, natomiast w 2022 roku kwotę 202 071 tys. zł tj. wzrost wydatków, z tego na:

- wydatki bieżące w 2023 roku – 223.819 tys. zł, w 2022 roku – 198.179 tys. zł tj. wzrost wydatków o kwotę 25.640 tys. zł;

- wydatki inwestycyjne w 2023 roku – 4.290 tys. zł, w 2022 roku – 3.892 tys. zł tj. wzrost wydatków o kwotę 398 tys. zł.

Wydatki bieżące

Największe wydatki związane były z dofinansowaniem bieżącego utrzymania mieszkańców przyjętych do domów pomocy społecznej (rozdział 85202 – 49.577 tys. zł) i dofinansowaniem wypłaty zasiłków stałych (rozdział 85216 – 47.501 tys. zł)

Najmniejsze środki finansowe wydatkowane były w rozdziale 85278 tj. na wypłatę zasiłków celowych dla rodzin poszkodowanych w wyniku zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej 9 tys. zł.

Wydatki bieżące poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego zgodnie z rozdziałami klasyfikacji budżetowej:

Rozdział	2022 rok (w tys. zł)	2023 rok (w tys. zł)	%
85202 - Domy pomocy społecznej	37 308	49 577	132,89
85203 - Ośrodki wsparcia	32 616	37 892	116,18
85205 - Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	709	866	122,14
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	4 203	4 144	98,60
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	13 893	13 070	94,08
85216 - Zasiłki stałe	49 147	47 501	96,65
85218 - Powiatowe centra pomocy rodzinie	45	30	66,67
85219 - Ośrodki pomocy społecznej	17 326	18 820	108,62
85220 - Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki	134	245	182,84

interwencji kryzysowej			
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	14 440	20 014	138,60
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	25 541	28 877	113,06
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	22	87	395,45
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	190	9	4,74
85295 - Pozostała działalność	2 605	2 687	103,15
Ogółem wydatki	198 179	223 819	

Opracowanie własne WPSiZ ŚUW

W 2023 roku ogółem wydatki w dziale 852 znacznie się zwiększyły, głównie w następujących rozdziałach:

- w rozdziale 85203. Wydatki w tym rozdziale są przeznaczone na dofinansowanie bieżącej działalności środowiskowych domów samopomocy. Wzrost wydatków w tym rozdziale spowodowany był zwiększeniem ogólnej liczby przyznanych miejsc w środowiskowych domach samopomocy oraz zwiększeniem dotacji na jednego uczestnika w 2022 roku była to kwota 1 940,00 zł, natomiast w 2023 roku to 2 250,40 zł. Zwiększeniu uległa także kwota na uczestnika zajęć ze spektrum autyzmu lub ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, która wynosi do 30% dotacji podstawowej.
- w rozdziale 85228. Wydatki w tym rozdziale dotyczą przede wszystkim środków na realizację przez jednostki samorządu terytorialnego zadania zleconego polegającego na organizowaniu i świadczeniu specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w rozdziale tym realizowane są: Program „Opieka 75” oraz „Program Rozwoju Rodzinnych Domów Pomocy”. Zwiększenie wydatków w tym rozdziale wynika przede wszystkim ze zwiększonej liczby środowisk w gminach w których są świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Wydatki inwestycyjne

Wydatki inwestycyjne w dziale 852.

W rozdziale 85203 zostały przekazane środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa na rozwój sieci ośrodków wsparcia na:

- „Przebudowa pomieszczeń w budynku przy ulicy Pietraszki 15 w Kielcach na potrzeby utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy Typu C wraz z zakupem i montażem pierwszego wyposażenia” – gmina Kielce. Wydatkowano środki w kwocie 3 074 tys. zł,
- „Rozbudowa ŚDS w Brudzowie – etap II” - gmina Morawica. Wydatkowano środki w kwocie 742 tys. zł.

Ponadto w rozdziale 85228 zostały przekazane środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa, które dotyczyły wydatków związanych z dofinansowaniem inwestycji w ramach „Programu Rozwoju Rodzinnych Domów Pomocy”. W 2023 r. zadanie pn: „Rozbudowa i przebudowa budynku mieszkalnego w Kielcach przy ul. Jagiellońskiej 76 A na potrzeby mieszkania w ramach Programu Rozwoju Rodzinnych Domów Pomocy na rok 2023” realizowało Miasto Kielce. Wydatkowano środki w kwocie 400 tys. zł.

W 2023 roku poniesione wydatki są znacznie większe niż w 2022 roku w związku z otrzymaniem

większych środków na bieżącą działalność środowiskowych domów samopomocy oraz domów pomocy społecznej, a także w związku ze zwiększoną liczbą środowisk w gminach w których są świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze.

V.3. Rodzina

Największe wydatki w wysokości 622.038 tys. zł w rozdziale 85502 związane były z realizacją zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawy o wypłacie i ustaleniu zasiłków dla opiekunów.

Wydatki bieżące poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego zgodnie z rozdziałami klasyfikacji budżetowej:

Rozdział	2022 rok (w tys. zł)	2023 rok (w tys. zł)	%
----------	-------------------------	-------------------------	---

85501 - Świadczenie wychowawcze	470 037	2 336	0,50
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	594 842	622 038	104,57
85503 - Karta Dużej Rodziny	172	216	125,58
85508 - Rodziny zastępcze	2 586	34	1,31
85509 - Działalność ośrodków adopcyjnych	1 029	1 216	118,17
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	1 147	0	0
85513 -Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne,(...)	11 467	14 633	127,61
85595 – Pozostała działalność	0	99	0
Ogółem wydatki	1 081 280	640 572	

Opracowanie własne WPSiZ ŚUW

Wyraźny spadek wydatków w tym dziale nastąpił ze względu na zmianę przepisów na podstawie, których realizowany jest Program „Rodzina 500 plus” finansowany przede wszystkim z rozdziału 85501, a także 85508 oraz 85510. Powyższa nowelizacja dotyczyła przede wszystkim zmiany podmiotu realizującego ten program. Od 1 stycznia 2022 r. obsługę wniosków o świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 plus” przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W ramach działu 855 w roku 2022 i 2023 nie były realizowane inwestycje.

V.4. Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

Środki finansowe w dziale 853 – Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej dotyczą wydatków na zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności (rozdział 85321 § 2110). W 2023 roku kwota bieżących wydatków wyniosła 12.369 tys. zł, i wzrosła o 2.235 tys. zł w stosunku do roku 2022. Dotacja przekazywana była do 12 powiatowych zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

VI. Aktywność organizacji pozarządowych

W dniu 21 października 2020 r. Wojewoda Świętokrzyski przyjął Zarządzeniem Nr 115/2020 „Program Współpracy Wojewody Świętokrzyskiego z organizacjami pozarządowymi wymienionymi w art. 3 ust 2 oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1057), działającymi w zakresie pomocy społecznej w latach 2021-2025”.

Program ma na celu regulację współpracy Wojewody Świętokrzyskiego z podmiotami niepublicznymi oraz zwiększenie korzyści wynikających z realizowanych przez ww. podmioty zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej. Ponadto celem Programu jest wspólne określenie najdrażliwszych w województwie świętokrzyskim obszarów polityki społecznej i sprecyzowanie priorytetowych zadań, a także dokonanie wyboru działań na rzecz poprawy jakości życia i pełniejszego zaspokajania potrzeb społecznych.

Program adresowany jest do organizacji pozarządowych/podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej, wspierających działalność jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz podejmujących nowe inicjatywy w zakresie problemów społecznych.

Przy opracowywaniu niniejszego Programu wykorzystano przede wszystkim dotychczasowe doświadczenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi/podmiotami z terenu województwa świętokrzyskiego oraz sześć podstawowych zasad dotyczących tworzenia programów współpracy administracji publicznej z sektorem pozarządowym:

- **Partnerstwa** – co oznacza, że organizacje pozarządowe/podmioty, na zasadach i w formie określonej w Ustawie oraz zgodnie z trybem wynikającym z odrębnych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązywania oraz wykonywania zadań publicznych,
- **Pomocniczości i suwerenności stron** – co oznacza, że Wojewoda respektując odrębność i suwerenność organizacji pozarządowych/podmiotów współpracuje z tymi organizacjami, a także wspiera ich działalność oraz umożliwia realizację zadań pomocy społecznej na zasadach i w formie określonej w Ustawie,
- **Efektywności** – w myśl której Wojewoda przy zlecaniu organizacjom pozarządowym/podmiotom zadań pomocy społecznej, dokonuje wyboru

najefektywniejszego sposobu wykorzystania środków publicznych, przestrzegając zasad uczciwej konkurencji,

- **Uczciwej konkurencji i jawności** – zakłada kształtowanie przejrzystych reguł współpracy opartych na równych, jawnych kryteriach wspierania organizacji pozarządowych.

Zgodnie z Programem Współpracy na lata 2021-2025 oraz z zapisami w/cyt. Ustawy, współpraca w 2023 r. przybrała dwie formy: finansową i pozafinansową.

1. **Sfera finansowa** to wsparcie finansowe organizacji pozarządowych i podmiotów w ramach otwartego konkursu ofert na realizację określonych w Programie oraz wypracowanych w trakcie spotkań zadań z zakresu pomocy społecznej.
2. **Sfera pozafinansowa** to w głównej mierze kontakty z przedstawicielami trzeciego sektora, celem wzmocnienia współpracy z administracją publiczną oraz wypracowania szczegółowych sposobów rozwiązywania konkretnych problemów społecznych.

W ramach współpracy finansowej Wojewoda Świętokrzyski corocznie, w pierwszym kwartale, przeprowadza otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej. Konkurs kierowany jest do organizacji pozarządowych i innych podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1491).

Współpraca pozafinansowa odbywa się głównie w następujących formach:

- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków (Wojewoda informuje podmioty niepubliczne o planowanych kierunkach działalności i współdziałania m.in. poprzez kontakt mailowy, stronę internetową, spotkania z przedstawicielami podmiotów, umieszczanie na stronie internetowej ŚUW, w Biuletynie Informacji Publicznej i na tablicy ogłoszeń informacji o konkursach ofert),
- tworzenia wspólnych zespołów i komisji (np. Komisji konkursowej ds. opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert),

- organizacji spotkań, szkoleń i konferencji, celem wymiany doświadczeń z zakresu prowadzonej przez sektor pozarządowy działalności.

Ponadto w ramach współpracy pozafinansowej Wojewoda:

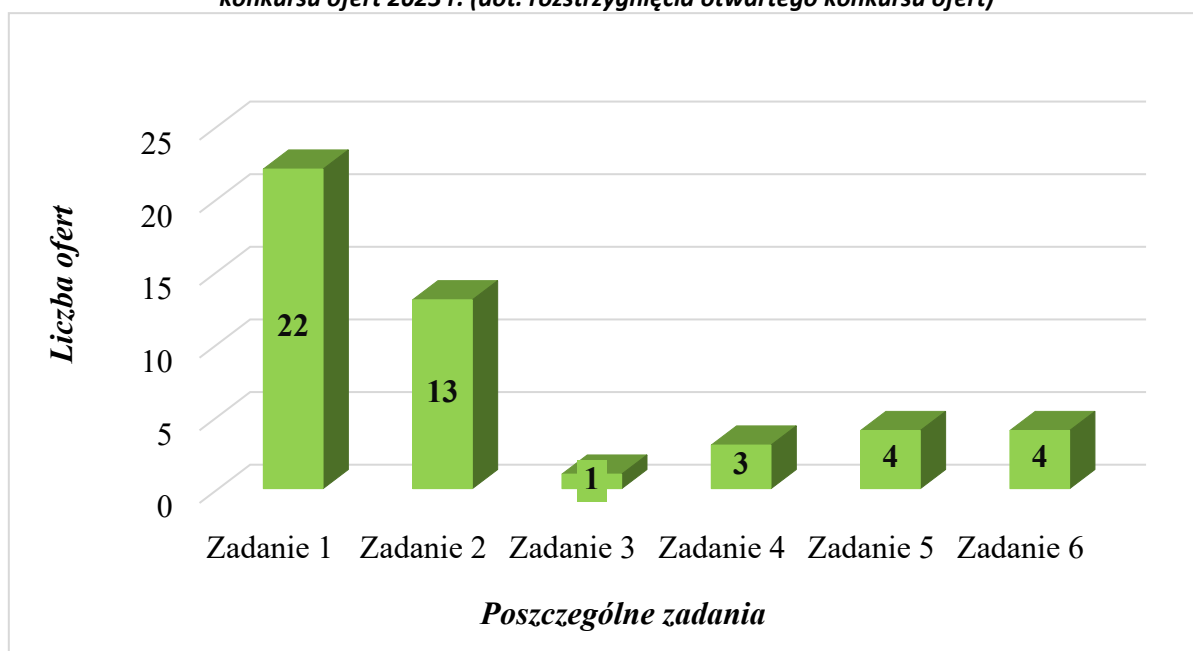
- może objąć patronatem honorowym działania lub programy prowadzone przez podmioty niepubliczne. Może również udzielić takim podmiotom lub projektowi pisemnej rekomendacji. Wniosek w tym zakresie składany jest do Wojewody, za pośrednictwem Biura Wojewody,
- wyznacza pracowników odpowiedzialnych za kontakt i współpracę z podmiotami niepublicznymi w zakresie polityki społecznej,
- w miarę swoich możliwości nieodpłatnie udostępnia pomieszczenia i sale Świątokrzeskiego Urzędu Wojewódzkiego na organizowanie konferencji, szkoleń i spotkań,
- pośredniczy w realizacji programów rządowych, takich jak np.: „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym” oraz „Od zależności ku samodzielności”.

VI.1. Liczba i profil działalności oraz trendy zmiany

Wg stanu na grudzień 2023 r. z Wojewodą Świątokrzeskim współpracowało około 239 organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających w zakresie pomocy społecznej, o których mowa w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Największe środki finansowe w roku 2023 pozyskiwały organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty na realizację zadań: nr 1, czyli Aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz nr 2 czyli: Działania na rzecz aktywizacji osób w podeszłym wieku lub integracji międzypokoleniowej, głównie skutkujące nawiązaniem więzi (wszystkie zadania realizowane w 2023r. wymienione zostały w punkcie VI.2). Ponadto zadania te były najchętniej realizowanymi zadaniami przez organizacje pozarządowe/podmioty, biorące udział w otwartym konkursie ofert, co zilustrowane zostało na poniższym wykresie.

Liczba ofert dofinansowanych na poszczególne zadania z zakresu pomocy społecznej w ramach otwartego konkursu ofert 2023 r. (dot. rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert)

Opracowanie własne WPSiZ ŚUW.

VI.2. Pola współpracy z organizacjami pozarządowym

Wszystkie organizacje realizują zadania z zakresu pomocy społecznej. Wojewoda Świętokrzyski współpracuje z organizacjami pozarządowymi w następujących obszarach:

1. Aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
2. Działań na rzecz aktywizacji osób w podeszłym wieku lub integracji międzypokoleniowej, głównie skutkującymi nawiązaniem więzi,
3. Działań na rzecz wsparcia dla osób bezdomnych - poprzez realizowanie programów wychodzenia z bezdomności oraz poprawę warunków bytowych,
4. Działań profilaktycznych na rzecz dzieci oraz osób dorosłych doznających przemocy w rodzinie,
5. Działań wspierających dla osób wykluczonych społecznie i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
6. Działań wspierających i integrujących dziecko oraz rodzinę.

VI.3. Aktywność w zakresie pomocy społecznej np. konkursy MRiPS, Wojewody itp.

Każdego roku Wojewoda Świętokrzyski organizuje otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej dla podmiotów uprawnionych, działających w obszarze pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego. Zlecenie realizacji

zadań publicznych następuje w formie wspierania zadań wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji. Łączna kwota dotacji zabezpieczona w budżecie Wojewody Świętokrzyskiego w ramach konkursu w roku 2023 wyniosła 550.000,00 zł. Do konkursu ofert wpłynęło 71 ofert od 71 podmiotów uprawnionych. W wyniku oceny formalnej odrzucono 24 oferty. Do oceny pod względem merytorycznym zakwalifikowano 47 projektów.

Ostatecznie, Wojewoda Świętokrzyski przyznał środki finansowe 47 podmiotom, w tym 9 fundacjom (łączna kwota 100.800,00 zł), 36 stowarzyszeniom (łączna kwota 428.628,00 zł) oraz 2 innym podmiotom, w tym 1 kołu gospodyń wiejskich i 1 parafii (łączna kwota 20.500,00 zł). Jedna Organizacja przyjęła kwotę dotacji w wysokości 4.928,00 zł, zamiast przyznanych 5.000,00 zł. (dot. rozstrzygnięcia konkursowego).

VII. Analiza skuteczności pomocy społecznej wobec osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w odniesieniu do celów strategii.

VII.1. Osoby i rodziny korzystające ze świadczeń – ilość, trendy, skargi i kontrole

W 2023 roku ogółem 36 060 osobom (w 2022 było to 35 916 osób - wzrost o 8,5%) z 28 841 rodzin przyznano decyzją pomoc w ramach zadań zleconych i własnych z pomocy społecznej, w tym: 22 124 osobom przyznano świadczenia pieniężne (spadek o 0,63%) oraz 16 74 osobom świadczenia niepieniężne (wzrost o 1,28%).

Jeśli chodzi o strukturę osób korzystających z pomocy społecznej, to w 2023 roku przedstawiała się ona następująco:

- 1) w roku 2022 z pomocy społecznej skorzystało 15 441 rodzin z terenu wiejskiego, a w roku 2023 – 14 794, to jest 4 % mniej;
- 2) największą grupę korzystającą z pomocy stanowią w dalszym ciągu gospodarstwa „jednoosobowe” które stanowią 60% gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej;

- 3) wśród rodzin z dziećmi najliczniejszą grupę świadczeniobiorców w 2023 roku – podobnie jak w latach ubiegłych – stanowią rodziny z dwojgiem dzieci – 2841 rodzin.

W miejscu tym należy zaznaczyć, że pracownicy socjalni w ramach swoich obowiązków wykonują szeroko rozumianą pracę socjalną, która jest świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna ma na celu pomoc osobom i rodzinom w rozwijaniu lub wzmacnianiu ich aktywności i samodzielności życiowej, bez względu na posiadany dochód. Jednym z głównych instrumentów pracy socjalnej jest kontrakt socjalny.

W roku 2023 pracownicy socjalni, zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego objęli pracą socjalną ogółem 23 984 rodzin.

Należy zaznaczyć, że pracownicy socjalni zawarli w tym okresie 1 228 kontraktów socjalne część A - 762, część B - 343 oraz 42 projekty socjalne.

VII.2. Powody udzielenia pomocy i wsparcia

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia

gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 przesłanki obligatoryjnego udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

13) alkoholizmu lub narkomanii;

14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;

15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Szczegółowy wykaz powodów udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej:

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ		LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym:	
			NA WSI 1)	
0		1	2	3
UBÓSTWO	1	11045	5003	18296
SIEROCTWO	2	13	8	33
BEZDOMNOŚĆ	3	1251	266	1268
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	1926	1395	9516
W TYM (z wiersza 4):	5	1380	1066	7540
POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI				
BEZROBOCIE	6	8835	4987	19644
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	7	14127	5730	21667
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8	16605	6431	26784
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	9	3276	1789	10286
W TYM (z wiersza 9):	10	1657	716	4833
RODZINY NIEPEŁNE				
RODZINY WIELODZIETNE	11	618	362	3255

PRZEMOC DOMOWA	12	862	303	2731
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	13	3	2	5
ALKOHOLIZM	14	2453	926	3826
NARKOMANIA	15	127	24	201
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	16	397	220	502
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY (art. 7 pkt 11)	17	9	6	26
ZDARZENIE LOSOWE	18	219	176	507
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	310	200	944
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	12	10	29

Opracowanie własne pracowników WPSiZ

Z powyższego zestawienia wynika, że w 2023 r. – podobnie jak w roku 2022 – w województwie świętokrzyskim czterema głównymi problemami występującymi w środowisku lokalnym, które wymagały interwencji ośrodków pomocy społecznej były: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie.

VII.3. Formy udzielenia pomocy i wsparcia

Do **zadań zleconych** z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w 2023 roku objęto 2 468 osób z zaburzeniami psychicznymi (wzrost o 62% w porównaniu do 2022 roku), a koszt usług wyniósł 16 090 070 zł. W grupie tej znajdują się także dzieci, u których stwierdzono autyzm.

Z pomocy w formie zasiłku celowego na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową bądź ekologiczną skorzystała 1 osoba (4 osoby w rodzinie).

Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym

Świadczenia z pomocy społecznej mogą być przyznawane w formie pieniężnej (np. jako zasiłki stałe, okresowe, celowe i specjalne celowe), usługowej oraz rzeczowej. W celu wsparcia

dziecka i rodziny od 2006 roku realizowany był wieloletni program „Pomoc państwa zakresie dożywiania”, a od 2019 roku wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”. Celem Programu jest wspieranie samorządów gminnych w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci poprzez zapewnienie posiłku osobom go pozbawionym, podejmowanie działań w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży, upowszechnianie zdrowego stylu żywienia prowadzącego do poprawy poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach.

W 2023 roku po raz kolejny spadła liczba osób objętych rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu”. Spadek wynosił 5,87 % do roku 2022 i był spowodowany z jednej strony kryterium dochodowym, a z drugiej strony problemami demograficznymi.

W trakcie 2023 roku z pomocy tej skorzystało łącznie 32 919 osób w tym:

- dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej – 4 177 osób (spadek o 7,62 %);
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – 8 828 osób (spadek o 6,42 %);
- pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej – 20 383 osoby (spadek o 5,26 %).

Koszt realizacji Programu w 2023 roku wyniósł łącznie 36 672 572 zł (w tym dotacja budżetowa wyniosła 28 726 365 zł, środki własne gmin – 7 946 207 zł).

Szczegółowy wykaz udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w ramach zadań własnych gminy w roku 2023

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ W ZŁ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
--------------	---	------------------	----------------------	---------------	-------------------------

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ W ZŁ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RAZEM	34 221	X	146 656 017	27 111	52 232
ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	7 699	77 648	47 517 889	7 671	8 820
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	6 385	34 285	13 200 211	6 332	11 747
SCHRONIENIE - OGÓŁEM	694	X	4 666 972	691	703
POSIŁEK	11 248	1 593 053	15 963 063	7 065	22 745
UBRANIE	325	393	70 755	324	379
USŁUGI OPIEKUŃCZE - OGÓŁEM	3 323	1 362 739	41 188 266	3 268	3 822
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	110	119	337 125	109	265
ZASIŁKI CELOWE W FORMIE BILETU KREDYTOWANEGO	0	0	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU	X	193	499 952	193	197
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	15 797	X	23 211 784	15 211	30 014
POMOC NA EKONOMICZNE USAMODZIELNIENIE - OGÓŁEM	0	X	0	0	0
USŁUGI WSPARCIA KRÓTKOTERMINOWEGO - OGÓŁEM	0	X	0	0	0
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE (prawne, psychologiczne, rodzinne)	X	X	X	2 127	4 185
INTERWENCJA KRYZYSOWA	X	X	X	528	1 429
PRACA SOCJALNA	X	X	X	23 984	49 297

Opracowanie własne pracowników ŚUW

Z powyższego zestawienia wynika, że w 2023 roku w województwie świętokrzyskim najwięcej rodzin korzystało z pomocy w formie: pracy socjalnej (23 984), zasiłków celowych i w naturze (w postaci specjalnych zasiłków celowych, produktów żywnościowych przyznawanych doraźnie lub w sytuacjach kryzysowych – 15 211), zasiłków stałych (7 671) oraz posiłków

(7 065). Formy najczęściej udzielanej pomocy korespondują więc z powodami przyznawania tej pomocy.

VIII. Wybrane działania wspierające system pomocy społecznej

VIII.1. Utrzymanie i rozwój systemu informatycznego.

Realizacja zadań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego z zakresu szeroko rozumianego obszaru zabezpieczenia społecznego wspierana jest przez zbudowany w 2014 roku dzięki inicjatywie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Centralny System Informatyczny Zabezpieczenia Społecznego „Emp@tia”.

Doskonalenie jego mechanizmów i funkcjonalności realizowane jest do chwili obecnej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Centralny System Informatyczny Zabezpieczenia Społecznego jest platformą komunikacyjną w obszarze zabezpieczenia społecznego i rodziny, umożliwiającą udostępnianie i świadczenie usług kompleksowej wymiany informacji oraz składanie wniosków o świadczenia za pośrednictwem internetu w obszarach: pomocy społecznej, świadczeń wychowawczych, Karty Dużej Rodziny, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, rejestru żłobków, rejestru turnusów rehabilitacyjnych oraz wsparcia osób z niepełnosprawnością. Pełny wykaz obsługiwanych wniosków wraz z instrukcją ich wypełniania i składania został zamieszczony na stronach internetowych portalu Emp@tia <https://wnioski.mpips.gov.pl/ewnioski/index.eup> .

Centralny System Informatyczny Zabezpieczenia Społecznego zapewnia łączność i wymianę informacji zarówno dla systemów teleinformatycznych wewnętrznych jak i zewnętrznych (systemy dziedzinowe, systemy innych ministerstw oraz instytucji). Podłączone do Systemu poszczególne systemy dziedzinowe z obszaru zabezpieczenia społecznego mają w założeniu zautomatyzować i wspomagać pracę jednostek realizujących poszczególne zadania.

Część elementów CSIZS jest wykorzystywana w bieżącej pracy zarówno Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia, jak i jednostek podległych, w znaczny sposób wpływając na skuteczność działania obszaru zabezpieczenia społecznego. Jednym z najbardziej wykorzystywanych elementów CSIZS jest Centralna Aplikacja Statystyczna (CAS). Dzięki jej funkcjonalności

sprawniej i efektywniej można uzyskać informacje ilościowe dotyczące obszarów pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego, funduszu alimentacyjnego, systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej czy opieki nad dzieckiem do lat 3. Aplikacja CAS na poziomie województwa wykorzystywana jest głównie do sprawowania nadzoru przez wojewodę nad realizacją zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Ponadto za pośrednictwem aplikacji zbierane są także zapotrzebowania na środki finansowe z jednostek terenowych. Wykorzystanie aplikacji nie tylko usprawniło przepływ informacji z jednostek podległych, ale także skróciło czas oczekiwania na informację oraz znacznie obniżyło koszt jej pozyskania. W roku 2023 w województwie świętokrzyskim zarejestrowanych było 509 jednostek, z których za pośrednictwem CAS można było pozyskać dane oraz 1 253 użytkowników tej aplikacji. W ciągu roku zebrano: 101 sprawozdań resortowych (ES – 3, FA – 4, OP-3 – 13, PS – 10, SR – 16, SW – 49, WRiSPZ - 6), 390 sprawozdań jednorazowych (ES – 8, FA – 1, KDR – 7, OP-3 – 22, PS – 234, SR – 37, SW – 8, WRiSPZ - 73) oraz 16 zbiorów centralnych ze wszystkich obszarów.

Dzięki wdrożeniu i rozpowszechnianiu użytkowania CSIZS wzrosła nie tylko systematyczność pracy w systemach dziedzinowych, czy wykorzystanie go w bieżącej pracy jednostek, ale przede wszystkim wiarygodność danych do niego wprowadzanych (System umożliwia, a w niektórych sytuacjach wymusza sprawdzenie danych świadczeniobiorcy/świadczenia w Centralnej Bazie Beneficjentów), przetwarzanych i przesyłanych na wyższe szczeble zarządzania w celu lepszego i pełniejszego planowania działań pomocy społecznej na kolejne lata.

Wykonana analiza zbiorów centralnych przekazanych z jednostek pomocy społecznej po zakończeniu każdego kwartału w 2023 roku za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej do Wydziału Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego wskazuje na oczekiwaną poprawność struktury zbiorów i wymaganą przez MRPiPS minimum 90% zgodność do przekazywanej w tym samym okresie sprawozdawczości. Na koniec 2023 roku 31 jednostek pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego osiągnęło dokładnie 100% zgodności, a kolejnych 68 jednostek osiągnęło II próg zgodności czyli pomiędzy 90 % a 99%, a 6 jednostek osiągnęło próg zgodności danych pomiędzy 101% a 106%. Tylko 2 jednostki

znajdowały się w I progu zgodności osiągając 87% i 88% (Gnojno i Wiślica) wykazując jednak jej wskaźnik w poprzednich kwartałach powyżej 90%. Terminowe przekazywanie zbiorów centralnych zaktualizowanych o najnowsze dane zbiorów centralnych stanowi istotne potwierdzenie prowadzonej pracy w poszczególnych jednostkach. W systemach tworzy się decyzje, listy wypłat, sprawozdania i wiele innych czynności usprawniających pracę tych jednostek.

W 2022 roku Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej poinformowało Wojewodów o opracowaniu nowej wersji Rejestru Jednostek Pomocy Społecznej, który ma stać się w kolejnych latach jednym z wiodących narzędzi informatycznych, będącym źródłem wiedzy na temat usług świadczonych na rzecz obywateli w obszarze polityki społecznej. W związku z powyższym w latach 2022/2023 podjęto działania związane z rejestracją z Systemie dostępnym on-line poprzez stronę internetową wytypowanych przez MRiPS grup jednostek organizacyjnych świadczących usługi swoim klientom w następujących obszarach:

- ekonomii społecznej (zarejestrowano 6 Centrów Integracji Społecznej, 11 Klubów Integracji Społecznej oraz 17 Przedsiębiorstw Społecznych,
- pomocy społecznej (zarejestrowano w Rejestrze 102 ośrodki pomocy społecznej oraz 13 Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie).

W związku z planowanym rozwojem systemu Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zapowiedziało w kolejnych latach systematyczną potrzebę uzupełniania systemu o informacje na temat kolejnych grup podmiotów świadczących usługi dla osób korzystających ze wsparcia w pozostałych obszarach zabezpieczenia społecznego.

VIII.2. Przemoc

Zmiany w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w roku 2023

Rok 2023 był ostatnim, w którym obowiązywała ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa z dnia 5 marca 2023 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023, poz. 535) weszła w życie 22 czerwca 2023 roku, dając jednostkom samorządu terytorialnego czas do 22 września 2023 r., na przekształcenie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w system przeciwdziałania przemocy domowej. Mimo, iż zmiana wydaje się być symboliczna, to jednak

diametralnie zmienia dotychczasowy sposób postrzegania zjawiska przemocy. Zakres przedmiotowy i podmiotowy uległ znacznemu poszerzeniu. Ustawodawca odszedł od dotychczasowej definicji zawężającej możliwość diagnozowania zjawiska przemocy wyłącznie w środowisku życia osób najbliższych w rozumieniu art. 111 kk. Zrezygnowano również z warunku wspólnego zamieszkiwania lub gospodarowania, co zdeterminowało również rozszerzenie zakresu przedmiotowego ustawy i wprowadzenie do definicji nowych form przemocy tj. przemocy na odległość, stosowanej za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej oraz przemocy ekonomicznej, choć w wymiarze symbolicznym, gdyż ta forma przemocy była jedną z towarzyszących przemocy psychicznej. Istotną zmianą z punktu widzenia ochrony dzieci jest traktowanie małoletniego świadka przemocy domowej na równi z osobą pokrzywdzoną, oraz zwiększenie ochrony prawnej dzieci poprzez modyfikację art. 12a służącego prowadzeniu interwencji w rodzinach w których dobro dzieci z uwagi na przemoc domową jest zagrożone. Zgodnie z obowiązującym zapisem pracownik socjalny w sytuacji powzięcia podejrzenia stosowania przemocy domowej wobec dziecka oraz zagrożenia życia i zdrowia małoletniego ma obowiązek zapewnienia mu ochrony u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, dającej gwarancję należytej opieki, w pieczy zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Ustawodawca rozszerzył zapis w art. 12a rezygnując z określenia „bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia dziecka” (obecnie zagrożenie życia lub zdrowia) oraz wskazania, że pracownik socjalny interweniujący w rodzinie wykonuje czynności w ramach obowiązków służbowych, co oznacza, że w sytuacji powzięcia informacji o zagrożeniu życia i zdrowia dziecka jest on zobowiązany do interweniowania niezależnie od godzin wykonywania swojej pracy.

Na system przeciwdziałania przemocy w rodzinie/domowej składają się:

- lokalne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz wsparcie z budżetu państwa w postaci środków na realizację programów osłonowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- działania edukacyjne ukierunkowane na wzrost świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków stosowania przemocy w tym wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- infrastruktura techniczna oraz zasoby kadrowe ośrodków wsparcia (w tym specjalistycznych), ośrodków i punktów interwencji kryzysowej, punktów konsultacyjnych i in. placówek pomocowych świadczących poradnictwo, w tym

za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (tel. zaufania, czaty itd.) realizująca programy terapeutyczne dla osób uwikłanych w przemoc;

- gminne zespoły interdyscyplinarne oraz grupy robocze/diagnostyczno-pomocowe odpowiedzialne za inicjowanie działań profilaktycznych, pomocowych i interwencyjnych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą;
- działania interwencyjne podejmowane w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie, w tym programy korekcyjno-edukacyjne, psychologiczno-terapeutyczne;
- profesjonalizacja przedstawicieli służb i instytucji tworzących system przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- procedury ochrony dzieci.

Mimo poczynionych w ostatnim czasie postępów w zakresie budowania systemu zwalczania i zapobiegania przemocy domowej, sfera ta w dalszym ciągu wymaga inwestowania w jej rozwój, w szczególności w zakresie wypracowania skutecznych metod pracy z osobami stosującymi przemoc oraz rozbudowy infrastruktury udzielającej wsparcia osobom doznającym przemocy domowej. Do głównych przyczyn marginalizowania tego obszaru zaliczyć można zarówno brak środków finansowych na realizację i propagowanie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie/domowej, duże obciążenie pracą pracowników socjalnych, niewystarczająco wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę, ale także ciągle dość mocno osadzone w świadomości społecznej stereotypy oraz umniejszanie znaczenia społecznych skutków stosowania przemocy.

Zarówno rozszerzenie zakresu przedmiotowego, jak i podmiotowego ustawy, rozszerzenie kręgu osób upoważnionych do wszczynania procedury NK (asystenci rodziny, pracownicy socjalni SOW, osoby wykonujące zawód medyczny) oraz modyfikacja art. 12a ustawy w oczywisty sposób przyczynią się do wzrostu w kolejnych latach statystyk w obszarze interwencji w związku z przemocą domową, w tym art. 12a. Z uwagi na zmianę dotychczasowej terminologii nie będzie możliwe porównywanie danych statystycznych z poprzednimi latami, gdyż zagregowane dane nie będą dotyczyć tożsamyh pojęć.

***Lokalne programy przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony
osób doznających przemocy domowej***

Co 5 jednostka samorządu terytorialnego w roku 2023 zadeklarowała opracowanie lokalnej diagnozy zjawiska przemocy (w 2022 roku statycznie była to co 9 j.s.t), stanowi to 20% wszystkich j.s.t zobligowanych do opracowania i realizacji programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zatem 80% wdrażanych programów nie opiera się na aktualnej diagnozy zjawiska przemocy występującej na terenie gminy/powiatu, co pozwala sądzić, że uwzględnione w programach działania w stosunku do rzeczywistych potrzeb mogą być nieadekwatne. Z prowadzonego nadzoru nad j.s.t. wynika, że większość samorządów na realizację programów o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy nie zabezpiecza środków finansowych, co pozwala sądzić, że programy te są fasadowe i realizowane w ograniczonym zakresie.

Do końca 2023 roku większość samorządów realizowała programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Wynikało to zarówno z przyjętych planów budżetowych w powyższym zakresie ale również z faktu, że Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej stanowiący modelowy wobec samorządowych Program, Rada Ministrów przyjęła dopiero 9 listopada 2023 roku z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2024 roku.

W przypadku samorządów powiatowych do końca 2023 roku 6 jednostek podjęło powiatowe programy przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Pozostałe 8 jednostek wskazało przyjęcie ww. programów w I kwartale 2024 roku. W 2023 roku żaden z powiatów nie przyjął programów, o których mowa w art. 6 ust. 3 pkt 2 służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową, realizując dotychczasowe programy profilaktyczne przyjęte na uprzednio obowiązującej ustawie.

Co roku j.s.t. mają możliwość wzmocnić lokalne systemy przeciwdziałania przemocy w rodzinie działaniami profilaktycznymi realizowanymi w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pula środków finansowych na Program od lat pozostaje niezmienna, co przekłada się na malejącą liczbę zgłaszanych projektów. W 2023 roku o środki z programu ośłonowego starało się 13 samorządów z terenu województwa świętokrzyskiego, na etap oceny centralnej

przekazano 6 projektów. Ostatecznie dofinansowanie na działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2023 roku otrzymały 3 samorządy (powiat kielecki na 51 500 zł, powiat buski 80 tys. zł oraz Gmina Mniów 59 500 zł).

Na przestrzeni ostatnich lat zmalała dostępność telefonów zaufania. Najwięcej infolinii funkcjonowało w okresie pandemii covid-19 (rok 2019- 19 infolinii, przeprowadzono 1329 rozmowy). W 2023 roku mieszkańcy regionu mieli zapewniony dostęp do 11 infolinii, w tym 3 zapewniały wsparcie całodobowo. Przeprowadzono 639 rozmów.

Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców względem dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą

Z prowadzonego przez służby wojewody nadzoru nad realizacją przez j.s.t. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wynika, że dla j.s.t. trudność stanowią działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie wystąpieniu przemocy w rodzinie w grupach podwyższonego ryzyka. Profilaktyce przemocy mają służyć – zgodnie z art. 6 ust. 2 i 3 pkt. 2 ustawy – oddziaływania ukierunkowane na wzmacnianie opiekuńczo-wychowawczego potencjału rodziców względem dzieci. Realizacja tego zadania wymaga pogłębionej diagnozy społecznej, ukierunkowanej na identyfikację środowisk zagrożonych przemocą ze względu na inne, towarzyszące im problemy. W grupie tej mogą się znaleźć również rodziny niezwiązane w żaden sposób z systemem pomocy społecznej, co już na początku utrudnia proces identyfikacji ze względu na brak możliwości ingerowania służb i instytucji w życie tych rodzin. Na etapie wdrażania tego typu działań trudność stanowić może również wyegzekwowanie udziału docelowej grupy odbiorców w proponowanych oddziaływaniach. W praktyce działania te ograniczają się do przedsięwzięć profilaktycznych i edukacyjnych realizowanych głównie przez placówki oświatowe w stosunku do ogółu rodziców dzieci uczęszczających do placówek oświatowych. Jak wynika ze sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi w 2023 roku wyniosła 564 osoby, co świadczy o spadku o 115% w stosunku do roku 2022 (1213 osób).

Powołanie Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej

W roku 2023, do końca października 98 gmin przyjęło uchwały w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego, 90 zawarło porozumienia o współpracy z instytucjami i podmiotami delegującymi swych przedstawicieli do pracy w ZI, a 85 Gmin powołało Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Pozostałe jednostki (16%) zostały zobligowane w ramach sprawowanego nadzoru do niezwłocznego wypełnienia zobowiązań wynikających z przedmiotowej ustawy. Na koniec 2023 roku zespoły interdyscyplinarne funkcjonowały we wszystkich gminach.

Procedura „Niebieskie Karty”

W stosunku do roku 2022 w 2023 roku nastąpił wzrost liczby rodzin objętych działaniami pomocowymi w ramach procedury „Niebieskie Karty” o 11%. Wśród kategorii osób ujętych w procedurze Niebieskie Karty odnotowano większy udział dzieci (o 13%), co stanowi oczywistą konsekwencję zmian wprowadzonych do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 2023 roku polegających na zrównaniu małoletniego świadka przemocy w rodzinie z osobą pokrzywdzoną.

Kategorie danych/rok	2021		2022		2023		Wzrost/spadek % w porównaniu z rokiem poprzednim
Liczba rodzin objętych NK	4573		3931		4378		11%
Liczba osób w rodzinach	10570		7213		11546		
Liczba osób dotkniętych przemocą domową ogółem, w tym:							
	7565	%	8474	%	6017	%	-29%
Kobiety	4282	57	5919	70	3646	61	-38%
Mężczyźni	1901	25	1210	14	845	14	-30%
Dzieci	1382	18	1345	16	1526	25	13%

Źródło: sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – Centralna Aplikacja Statystyczna

Głównym narzędziem pracy z osobami uwięzionymi w przemoc w rodzinie jest procedura „Niebieskie Karty”. Procedura ta ma charakter interwencyjno-pomocowy, obejmujący działania wielu instytucji, której celem jest zatrzymanie przemocy w rodzinie/domowej oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Realizowane działania

są indywidualnie dostosowywane do potrzeb danej rodziny. Procedura wynika z przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie/domowej. Szczegółowe warunki realizowania tej procedury, zadania służb oraz formularze "Niebieskich Kart" określają zapisy Rozporządzenia Rady Ministrów. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta A przez uprawnioną do wykonania tej czynności osobę. Rok 2023 był okresem, w którym obowiązywały dwie regulacje w zakresie realizacji ww. procedury¹.

W dalszym ciągu procedurę „Niebieskie Karty” najczęściej inicjują przedstawiciele Policji oraz pracownicy socjalni jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można spadek liczby NK zakładanych przez funkcjonariuszy Policji, co może być wypadkową niedoborów kadrowych tej formacji. W stosunku do roku 2022 Policja wypełniła blisko 6% mniej formularzy i jest to jedyny podmiot w odniesieniu do którego odnotowano spadek liczby wypełnianych NK A.

Tab. Realizacja procedury Niebieskie Karty przez uprawnione podmioty na przestrzeni lat

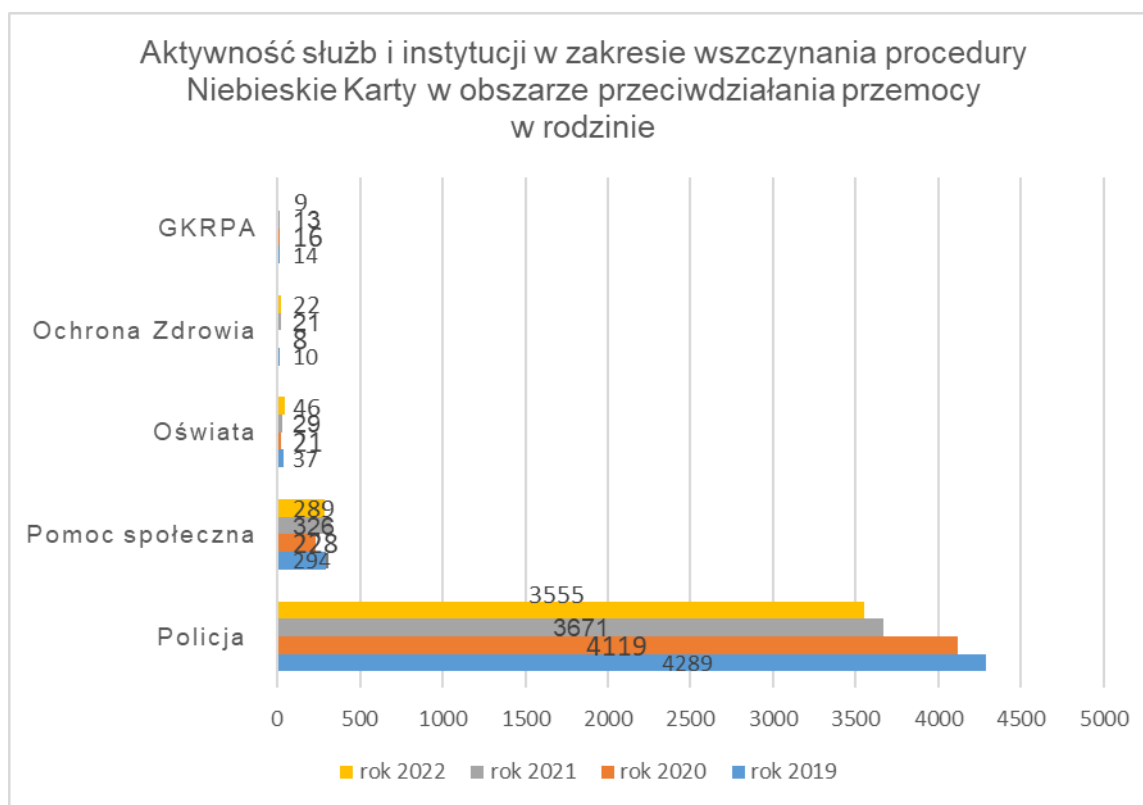
Instytucje i podmioty wypełniające NK A	2019	2020	2021	2022	Instytucje i podmioty uprawnione na mocy nowelizacji ustawy w 2023 roku do wypełnienia NK A	2023
Policja	4289	4119	3671	3555	Policja	3358
Pomoc społeczna	294	228	326	289	Pracownik socjalny JOPS	445
Oświata	37	21	29	46	Nauczyciel wychowawca lub nauczyciel znający sytuację dziecka	79
Ochrona Zdrowia	10	8	21	22	GKRPA	37
GKRPA	14	16	13	9	Osoby wykonujące zawód medyczny (m.in. lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny)	30
					Pracownik socjalny SOW	12
					Asystent rodziny	5
					Pedagog psycholog lub terapeuta podmiotów wskazanych w art. 9a ust. 3	0
					Żandarmeria Wojskowa	0
Razem	4644	4392	4060	3921	Razem	3966

Źródło: Opracowanie własne Oddziału ds. Informatyzacji i Spraw Społecznych (sprawozdania jednorazowe Centralnej Aplikacji Statystycznej)

¹ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. 2011, Nr 209, poz. 1245), Rozporządzenie Rady Ministrów z 6 września 2023 roku w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. 2023, poz. 1870) – obowiązuje od 28 września 2023

Jednocześnie statystyki dot. aktywności w zakresie wszczynania procedury NK przez pozostałe instytucje i podmioty wykazuje tendencje wzrostowe. Pracownicy socjalni w 2023 roku wypełnili o 156 formularzy NK A więcej niż w roku 2022 (wzrost o 56% w porównaniu z 2022r.). Wzrost w zakresie liczby wypełnianych NK A dotyczy również działalności gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia oraz oświaty. Ogólna liczba NK A wypełnionych w 2023 roku jest wyższa w porównaniu z rokiem 2022 o ok. 1%, przy czym statystyka wypełnianych NK A dotyczy procedur wszczynanych zarówno na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jak i u. o przem. dom.

Ryc. Aktywność służb i instytucji w zakresie wszczynania procedury „Niebieskie Karty”

Opracowanie własne Oddział ds. Informatyzacji i Spraw Społecznych ŚUW

Powody zakończenia procedury Niebieskie Karty	2019	2020	2021	2022	%	2023	%
Z uwagi na ustanie przemocy i zrealizowanie indywidualnego planu pomocy	2564	2861	2691	2158	80	2767	77

Z uwagi na brak zasadności podejmowania działań	541	591	592	436	20	624	23
Razem	3105	3452	3283	2594		3391	

Pozytywnym aspektem są okoliczności zakańczania procedur – **większość spraw zakańczana jest z uwagi na ustanie przemocy** - stanowią one 77% w 2023 roku. Liczba procedur NK zakańczane z uwagi na brak zasadności podejmowania działań stanowiła w roku 2023 23% wszystkich zakańczanych procedur „NK”.

Ochrona dzieci w trybie art. 12a

Tendencja wzrostowa zauważalna jest w przypadku realizacji art. 12a. Liczba interwencji w rodzinach dotkniętych tym zjawiskiem realizowanych w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy od 2019 roku do 2022 malała (2022 r.- 17, 2021r. – 23, 2020r. – 29, 2019 – 31). Rok 2023 z uwagi na zmiany prawne w zakresie zapewniania ochrony krzywdzonym dzieciom przyniósł wzrost o 88% -działając w oparciu o w/w przepis prawa, służby zabezpieczyły 32 dzieci. Integralnym elementem systemu ochrony dzieci powinien być rozwój pieczy zastępczej, w szczególności pozainstytucjonalnej. Ostatnie lata pokazują jednak, że piecza zastępcza nie zaspokaja rzeczywistych potrzeb samorządów, co stanowi zagrożenie dla realizacji ochrony dzieci, zwłaszcza że poza przemocą domową istnieją inne okoliczności obligujące służby do zabezpieczenia dzieci.

Sieć instytucji i podmiotów udzielających wsparcia osobom doznającym przemocy domowej w województwie świętokrzyskim.

Poza wsparciem ze strony Zespołów Interdyscyplinarnych osoby doznające przemocy mają możliwość skorzystania z pomocy specjalistów zatrudnionych w lokalnych instytucjach świadczących wsparcie dla rodzin dotkniętych przemocą tj.: punkty konsultacyjne, punkty interwencji kryzysowej oraz instytucji świadczących zarówno pomoc ambulatoryjną, jak i czasowe, całodobowe schronienie – ośrodki interwencji kryzysowej, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

W 2021 roku z mapy instytucji świadczących pomoc mieszkańcom regionu zniknęły punkty interwencji kryzysowej. W stosunku do roku 2022 zmalała liczba punktów konsultacyjnych (o 1) oraz in. placówek świadczących specjalistyczne wsparcie. Maleje również liczba osób pokrzywdzonych korzystających z pomocy instytucjonalnej, w tym w postaci całodobowego schronienia, co może mieć związek ze zmianami w systemie, ukierunkowanymi na udzielanie wsparcia osobom pokrzywdzonym w miejscu ich zamieszkania bez narażania ich na wtórną wiktymizację poprzez rozszerzenie uprawnień Policji w stosunku do stosujących przemoc i możliwość zastosowania środków zapobiegawczych w postaci nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego lokalu mieszkalnego, zakazu zbliżania się do osób pokrzywdzonych na odległość wyrażoną w metrach, zakazu przebywania w określonych miejscach, zakazu kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną.

Instytucjonalny system wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie/domowej w 2023 roku przedstawiał się następująco:

Placówki udzielające wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba Punktów Konsultacyjnych	34	34	34	34	33
Punkty Interwencji Kryzysowej	4	3	0	0	0
Liczba Ośrodków Interwencji Kryzysowej	8 (m. 44) ²	8 (m.38)	7 (b.d.) ³	8 (b.d.)	8 (b.d.)
Liczba Domów dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciężcy	1 (m. 15)	1 (m. 15)	1 (m.15)	1 (m.15)	1 (m.15)
Liczba Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej	1 (m.18)	1(m.18)	1(m.18)	1(m.18)	1(m.18)
Inne placówki udzielające specjalistycznego wsparcia	5 (m. 10)	2 (m. 0)	9 (b.d.)	5 (b.d.)	3 (b.d.)
Placówki razem	53	49	52	49	46
Miejsca całodobowego pobytu	87	71	33	33	33

² M. – miejsca noclegowe

b.d. – brak danych. Formularz sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 2021 roku nie uwzględnia miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej oraz innych placówkach świadczących specjalistyczne wsparcie

Osoby objęte pomocą całodobową	63	87	57	48	81
Osoby objęte pomocą placówek – ogółem	3230	1925	2258	2420	2050

Źródło: opracowanie Oddziału ds. Informatyzacji i Spraw Społecznych na podstawie sprawozdania resortowego z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Centralna Aplikacja Statystyczna)

Liczba placówek zapewniających wsparcie osobom uwięzonym w przemoc domową maleje od 2021 roku. Towarzyszy temu spadek liczby osób korzystających z pomocy placówek w formie ambulatoryjnej, choć w obszarze liczby osób korzystających z pomocy punktów konsultacyjnych w miejscu zamieszkania (placówki gminne) oraz z miejsc noclegowych, zlokalizowanych w OIK-ach oraz SOW odnotowano wzrost.

Samorządy powiatowe nie rozszerzają sieci ośrodków interwencji kryzysowej, mimo że zadanie to należy do kanonu zadań własnych powiatu. Dodatkowym problemem związanym z funkcjonowaniem placówek typu OIK jest brak ich standaryzacji i uregulowania zakresu świadczonych usług – od lat postuluje się o przepisy w tej kwestii. Brak regulacji prawnych powoduje, że placówki te świadczą zróżnicowaną pomoc, najczęściej jedynie w formie ambulatoryjnej. Brak jest wymogu prawnego zapewniania przez OIK całodobowego, czasowego schronienia mimo, że tego typu wsparcie wynika wprost z definicji interwencji kryzysowej. Ponadto, województwo świętokrzyskie jest jednym z 3 regionów obok województwa lubuskiego i łódzkiego, dysponujących jedną placówką typu SOW. Placówki te objęte są standaryzacją w zakresie infrastruktury, kadry oraz świadczonych usług, a środki w KPPwR na utworzenie tego typu placówek oraz ich utrzymania w dalszej perspektywie są nieadekwatne do rzeczywistych potrzeb. Powyższe powoduje, że sieć SOW w skali kraju pozostaje niemal na stałym poziomie – na przestrzeni lat 2014-2023 utworzono dodatkowo jedną placówkę, co wynika z trudności z zapewnieniem bieżącego funkcjonowania ww. placówek i zapewnienia odpowiedniego standardu usług. Warto również zauważyć, że ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie/domowej nie nakłada na j.s.t. obowiązku tworzenia gminnych i powiatowych ośrodków wsparcia, w tym ośrodków interwencji kryzysowej a jedynie zapewnianie miejsc w tego typu placówkach, co nie jest tożsame. Część samorządów nie dysponujących w zasobach własnych infrastrukturą zapewniającą pomoc w formie całodobowego schronienia osobom pokrzywdzonym zawarła porozumienia z samorządami dysponującymi tego typu infrastrukturą, w tym poza regionem świętokrzyskim (powiat

sandomierski, opatowski, staszowski) lub zleca zadania polegające na zapewnieniu schronienia osobom dotkniętym przemocą w całodobowych ośrodkach wsparcia organizacjom pozarządowym.

Oddziaływania wobec sprawców przemocy w rodzinie

Jednym z elementów oddziaływania na sprawców przemocy w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są programy korekcyjno-edukacyjne (PKE) i psychologiczno-terapeutyczne (PPT) realizowane przez powiaty. Liczba realizatorów PKE utrzymuje się na względnie stałym poziomie, ponadto w dalszym ciągu 5 powiatów zapewnia całoroczną dostępność do programów korekcyjno-edukacyjnych potencjalnym uczestnikom. Liczba osób przystępujących do PKE również nie waha się znacząco i determinowana jest niewystarczającą, stałą kwotą środków finansowych przyznawanych co rok przez MRiPS. W dalszym ciągu nie są one dostępne we wszystkich powiatach. Część powiatów (pińczowski, włoszczowski) nie wykazuje zainteresowania realizacją ww. oddziaływań, inne z kolei mają trudności w rekrutacji specjalistycznej kadry, utworzeniem grupy, czy też zapewnieniu zasobów lokalowych do realizacji oddziaływań. Nadrzędnym powodem ograniczonej dostępności są rzeczywiste możliwości finansowania realizacji ww. przedsięwzięcia – brak dostępności kadry z uwagi na zbyt niskie wynagrodzenie. W 2023 roku nastąpił spadek liczby realizatorów PKE oraz programów psychologiczno-terapeutycznych. O ile udział osób, które ukończyły PKE w grupie osób, które przystąpiły do PKE na przestrzeni lat zmniejsza się, o tyle w przypadku PPT od 2021 roku obserwujemy wzrost udziału w grupie uczestników osób, które ukończyły program (w 2023 roku PPT ukończyło 84% osób przystępujących). Skuteczność PPT może wiązać się z jego wtórną rolą w stosunku do PKE – stanowi on uzupełnienie dla realizacji PKE, a do udziału w nim rekrutowane są osoby, które uczestniczyły w PKE. Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny malejącej liczby osób, które ukończyły PKE. Wpływ na powyższy stan mogą mieć różnorodne czynniki, m. in. długość trwania programu jak i pojedynczych sesji (statystycznie PKE trwają dłużej niż PPT), metody pracy z osobami stosującymi przemoc, struktura grupy, doświadczenia sprawców, okoliczności przystąpienia do programu i motywacja sprawcy przemocy do zmiany zachowania.

Programy korekcyjno-edukacyjne

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
-----	------	------	------	------	------

Liczba powiatów prowadzących PKE	8	7	8	9	6
Liczba uczestników	133	112	125	119	134
Osoby które ukończyły PKE	54	45	45	46	46
% osób, które zakończyły PKE	41	40	36	39	34
Liczba powiatów prowadzących PPT	-	-	3	4	2
Liczba uczestników	-	-	30	48	19
Osoby które ukończyły PPT	-	-	17	34	16
% udział osób, które ukończyły PPT	-	-	57	71	84

Opracowanie własne Oddział ds. Informatyzacji i Spraw Społecznych ŚUW

Wsparcie w postaci szkoleń kadry realizującej zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

Zarówno kadra prowadząca PKE i PPT jak i inne osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie korzystają z różnych form wsparcia, m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.

W roku 2021 z ww. form skorzystało 193, w roku 2022 było to 627 osób, w 2023 w różnych formach wsparcia psychologicznego i superwizji wzięło udział 401 osób. W szkoleniach podnoszących kompetencje kadry pierwszego kontaktu w 2023 roku wzięły udział 943 osoby (w 2022 roku było 1167 osób). Spadek liczby osób uczestniczących w szkoleniach może mieć związek z potrzebą dostosowania programów szkoleń do znowelizowanych przepisów ustawy wprowadzonych w roku 2023.

VIII.3. Funkcjonowanie Powiatowych Urzędów Pracy

Analizując tendencje w działalności Powiatowych Urzędów Pracy województwa świętokrzyskiego podkreślić należy, że jednostki te efektywnie wdrażają zadania wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a jednocześnie działają prężnie i profesjonalnie, tym samym prawidłowo reagując na bieżące potrzeby rynku pracy.

Urzędy Pracy z województwa świętokrzyskiego, choć w różnym stopniu, to okresowo profesjonalizują się w zakresie świadczonych usług i podnoszą jakość swej pracy, dążąc tym samym do jak najbardziej efektywnego wykonywania zadań, do których zostały powołane. Z bieżących obserwacji wynika, że pracownicy organów zatrudnienia podległych Wojewodzie

Świętokrzyskiemu systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje m.in. z zaangażowaniem uczestnicząc w szkoleniach o szerokiej tematyce organizowanych przez Wojewodę Świętokrzyskiego. Działają profesjonalnie oraz na bieżąco monitorują, często dynamiczną, sytuację na rynku pracy.

Przeprowadzone w roku 2023 kontrole urzędów pracy oraz postępowania nadzorcze nie wykazały istotnych nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu.

VIII.4. Programy i projekty wspierające pomoc społeczną

VIII.4.1. Program „Opieka 75+”.

Celem zadania jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, dla osób w wieku 75 lat i więcej, zarówno samotnych, jak i żyjących w rodzinach. Program adresowany jest do gmin: miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich do 60 tys. mieszkańców, które świadczą usługi opiekuńcze samodzielnie, zleca realizację zadania organizacjom pozarządowym lub poprzez zakup usług opiekuńczych od podmiotów sektora prywatnego. Gminy, które przystępują do programu uzyskują finansowe wsparcie w realizacji ich zadania własnego o charakterze obowiązkowym, określonego w art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej, do 60% przewidywanych kosztów zadania. W 2023 r. Program realizowały 32 gminy z terenu województwa świętokrzyskiego, wykorzystano środki w łącznej kwocie 1.554 tys. zł,

VIII.4.2. Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym” - edycja 2023.

W 2023 r. Minister Rodziny i Polityki Społecznej ogłosiła otwarty konkurs ofert na finansowe wsparcie zadań realizowanych w ramach programu „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”, Edycja 2023. Głównym celem Programu jest inspirowanie i wspieranie działań nakierowanych na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności. W wyznaczonym terminie wnioski złożyło 6 organizacji pozarządowych, a 2 projekty otrzymały dofinansowanie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, na ogólną kwotę 317.240 zł. Kwota dotacji wyniosła więcej niż w roku 2022, w którym 3 projekty otrzymały 270.300 zł. Na Moduł

II: Wsparcie osób w kryzysie bezdomności Cel: Prowadzenie działań interwencyjnych i aktywizujących skierowanych do osób znajdujących się w kryzysie bezdomności – Caritas Diecezji Kieleckiej oraz na Moduł III: Infrastruktura Cel: Wsparcie podmiotów w dostosowaniu prowadzonych przez nie placówek świadczących usługi dla osób bezdomnych do obowiązujących standardów – Caritas Diecezji Sandomierskiej.

VIII.4.3. Program „Od zależności ku samodzielności”- edycja 2023.

Kolejnym Programem wspierającym działania systemu pomocy społecznej był rządowy program „Od zależności ku samodzielności” ogłaszany corocznie przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Był on realizowany w formie otwartego konkursu ofert na finansowe wsparcie projektów związanych z organizowaniem i funkcjonowaniem różnych działań skierowanych do osób przewlekłe psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie oraz ich rodzin. W konkursie mogły wziąć udział jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy, prowadzące działalność mającą na celu umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi,

a także ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. W 2023 r. podmioty uprawnione złożyły 8 wniosków na dofinansowanie, a zatem o 1 mniej niż w roku 2022. Do dalszych prac w Ministerstwie zostało przesłanych 5 ofert (pozostałe zostały odrzucone z przyczyn formalnych), czyli o 2 więcej niż w roku 2022. Ministerstwo dokonało ponownej oceny formalnoprawnej i ostatecznej oceny merytorycznej projektów, w wyniku której dotację otrzymały 4 podmioty, czyli o 1 więcej niż w roku poprzednim. W roku 2023 dofinansowanie ogółem wyniosło 282.052 zł, a w roku 2022 – 286.000 zł.

VIII.4.4. Program Wieloletni „Senior+”

Z praktyki zarządzania wdrażaniem inicjatyw rządowych na rzecz seniorów realizowanych w województwie świętokrzyskim można wnioskować, że od 2017 roku jednym z najchętniej

realizowanych jest Program Senior+. Od roku 2015 na terenie całego kraju realizowany jest Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego (wcześniej Program „Senior-WIGOR”). Wdrażany jest na podstawie z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021–2025. Celem strategicznym Programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”. Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior+”, w tym Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” przez jednostki samorządu, których strategię rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

W ramach Programu uprawnione podmioty, w trybie otwartego konkursu ofert, mogą ubiegać się o uzyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

1. Moduł 1 – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie placówki w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania, które nie może być wyższe niż 400 tys. zł w przypadku Dziennego Domu „Senior +” oraz 200 tys. zł w przypadku Klubu „Senior +”.
2. Moduł 2 – zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek. Dofinansowaniu z budżetu państwa w każdym roku kalendarzowym, w trybie konkursowym mogą podlegać działania związane z bieżącym utrzymaniem placówki. Rocznie kwota dofinansowania na działalność bieżącą placówek uruchomionych w ramach Programu wynosić będzie miesięcznie na utrzymanie jednego miejsca, nie więcej niż 400 zł w Dziennym Domu „Senior +” oraz nie więcej niż 200 zł w Klubie „Senior+”, przy czym dotacja nie może stanowić więcej niż 50 % całkowitego kosztu realizacji zadania.

Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior +” polega na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów. Działalność Klubu „Senior +” polega na motywowaniu seniorów do działań na rzecz samopomocy i działań wolontarystycznych na rzecz innych.

Placówka działająca w formie Dziennego Domu „Senior +” powinna zapewniać co najmniej 8 - godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku. Podstawowy zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior +” może obejmować usługi:

- socjalne, w tym posiłek,
- edukacyjne,
- kulturalno-oświatowe,
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- sportowo-rekreacyjne,
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- terapii zajęciowej.

Program skupia się w szczególności na zapewnieniu wsparcia seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) przez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, obejmującej także usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii, a także oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym. W ramach Programu udostępniana jest seniorom infrastruktura pozwalająca na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

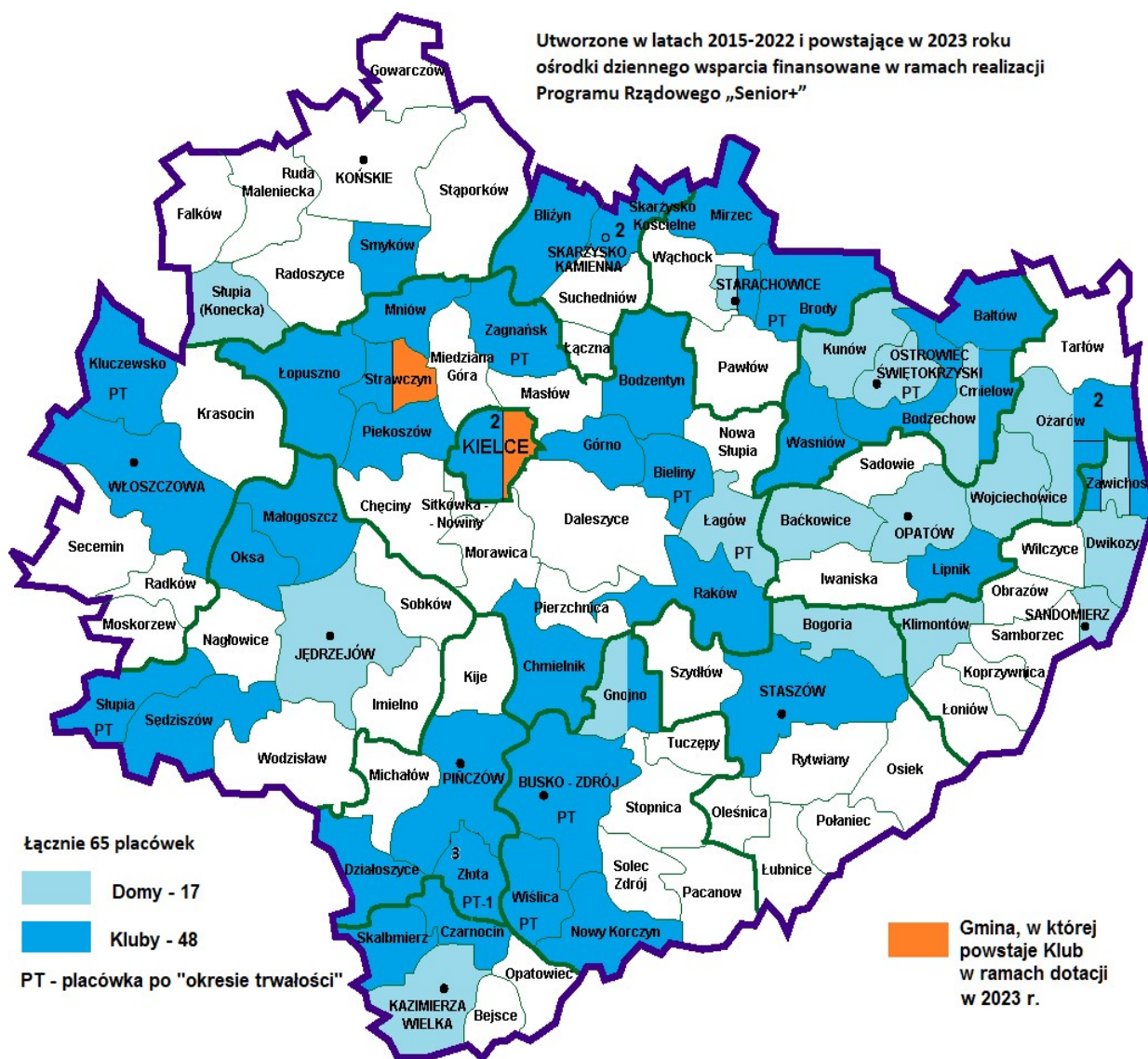
Efekty rzeczowe Programu Senior+ , edycja 2023:

W 2023 roku Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej ogłosiło nabór ofert w ramach Programu Wieloletniego Senior+ (edycja 2023) dedykowane jednostkom samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.

W wyniku konkursu ofert na realizację programu Senior+ jednostki samorządu terytorialnego otrzymały dotację na utworzenie oraz zapewnienie bieżącej działalności placówek Senior+. Województwo świętokrzyskie otrzymało dofinansowanie dla 47 placówek. Całość przyznanej dotacji to 2 537 151 zł., natomiast wykonanie wyniosło 2 209 994,97 zł. Mniejsze wykonanie wydatków wynika z rezygnacji z programu dwóch z programu dwóch jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto niektóre jednostki zwróciły środki ze względu na nieutrzymanie frekwencji zgodnie z wymogami programu oraz niewykonanie wszystkich zaplanowanych działań. W ramach edycji 2023 powstały 2 nowe placówki Kluby Senior+ w gminach Kielce

i Strawczyn. W ramach modułu II tj. „Zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek” dotację otrzymały 43 placówki w tym 11 Dziennych Domów Senior+ oraz 32 Kluby Senior+.

***Gminy/Powiaty dotowane w 2023 r. w ramach Programu „Senior+”
na terenie województwa świętokrzyskiego***

Opracowanie własne WPSiZ ŚUW.

VIII.4.5. Program „Korpus Wsparcia Seniora”

W rządowym programie „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023 brało udział 41 gmin województwa, czyli o 11 mniej niż w roku 2022. Bezpośrednimi adresatami Programu były gminy (miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie). Pośrednimi adresatami są seniorzy w wieku 65 lat

i więcej, mający problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia. Gminy otrzymały na realizację zadania 1.006.000 zł. Program obejmuje dwa moduły: Moduł I – dotyczy finansowania kosztów, jakie gminy ponoszą w związku z zapewnieniem usługi wsparcia seniorom (w tym wolontariat, pomoc sąsiedzka, dowóz seniora np. do lekarza) oraz Moduł II – mający na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opaski na odległość”.

VIII.4.6. Programy służące promocji rodzicielstwa zastępczego i adopcji oraz finansowe wsparcie tych programów.

W roku 2023 ogłoszone zostały dwa Programy Rządowe:

1) Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2023 r.; Celem Programu było wsparcie powiatów w realizacji zadań własnych z zakresu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej. Wsparcie zostało udzielone ze środków Funduszu Pracy w formie dofinansowania. Dwanaście powiatów złożyło zapotrzebowania na łączną kwotę 462 140,00 zł. Kwota w całości została przyznana przez MRPiPS.

2) Program „Asystent rodziny 2023 r.”. Program miał na celu pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również zadań, o których mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923). W ramach Programu dofinansowane były: dodatki do wynagrodzenia asystentów rodziny przez przyznanie asystentowi dodatku do wynagrodzenia w wysokości do 2000 zł w formie jednorazowej lub podzielonej na kilka części oraz koszty zatrudnienia asystentów rodziny. Do programu przystąpiło 90 gmin, którym łącznie przekazano 1117676, 53 zł. Środki przeznaczone na realizację Programu pochodziły z Funduszu Pracy.

VIII.4.7. Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023.

Jest to program adresowany do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności i orzeczeniami równoważnymi, oraz nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności. Dzięki

opiece wytchnieniowej odciążamy opiekunów w wykonywaniu ich codziennych obowiązków poprzez zapewnienie zastępstwa, dzięki któremu opiekunowie zyskują czas dla siebie. Mogą na chwilę odpocząć, mając świadomość, że ich najbliższa osoba jest bezpieczna i ma zapewnioną fachową opiekę w domu lub w ośrodkach wsparcia. O środki na realizację Programu mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, które w ramach programu mogą otrzymać wsparcie finansowe do wysokości 100 proc. kosztów realizacji.

W 2023 r. 50 jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego otrzymało wsparcie na realizację powyższego Programu. Kwota wykorzystanych środków finansowych wyniosła ogółem 10 276 tys. zł.

Liczba osób niepełnosprawnych, którym w 2023 r. świadczone usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego wyniosła ogółem 1 404 osoby, natomiast w formie pobytu całodobowego - 108 osób.

VIII.4.8. Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”- edycja 2023.

Celem Programu jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Osoby te będą miały możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwieniu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej. Program ma na celu również przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych. O środki na realizację usług asystenta w ramach Programu mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, które w ramach programu mogą otrzymać wsparcie finansowe do wysokości 100 proc. kosztów realizacji.

W 2023 r. 82 jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego otrzymało wsparcie na realizację powyższego Programu. Kwota wykorzystanych środków finansowych wyniosła ogółem 48.464 tys. zł.

Liczba uczestników Programu w 2023 r. wyniosła 3 855 osoby.

VIII.4.9. Program „Centra opiekuńczo – mieszkalne”.

Głównym celem Programu jest: pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, poprzez zapewnienie usług zamieszkiwania w formie pobytu całodobowego lub pobytu dziennego.

Program adresowany jest do gmin i powiatów, które zorganizują usługi zamieszkiwania całodobowego lub dziennego dla dorosłych osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W roku 2023 gmina Ożarów, Staszów oraz Osiek otrzymały środki finansowe na realizację powyższego Programu na podstawie zawartych umów. Kwota wykorzystanych w 2023 roku środków finansowych na realizację powyższego Programu wyniosła ogółem 4 098 tys. zł.

IX. Wnioski i rekomendacje

Wnioski:

Sytuacja na rynku pracy

- Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2023 r. wynosiła 7,8% i była jedną z najwyższych w kraju, przewyższając średnią krajową (5,1%) o 2,7%.
- Najwyższa stopa bezrobocia odnotowana została w powiatach:
 - Opatowskim (15,2%),
 - Skarżyskim (14,6%),
 - Kazimierskim i Ostrowieckim (10,3%),
 - Koneckim (10,2%),
 - Starachowickim (9,9%).
- Najniższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiecie buskim (4,3%) i mieście Kielce (4,6%).

- Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w zakładach aktywności zawodowej wzrosło (9 zakładów zatrudniających 454 osoby, w tym 355 niepełnosprawnych).
- Inwestycje w przemysł, budownictwo i energie odnawialną są pozytywnym krokiem, jednak wymagają większego wsparcia dla obszarów wiejskich i sektora usług.
- Rozwój sektora ekonomii społecznej jest ograniczony; liczba przedsiębiorstw społecznych zmniejszyła się o 2 z powodu przeniesienia ich siedzib.
- Zauważalny jest wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, ale nie zawsze przekłada się to na trwałą poprawę ich sytuacji.
- Największe trudności w skutecznym wsparciu dotyczą osób długotrwale bezrobotnych oraz rodzin w kryzysie.

System pieczy zastępczej

- Maleje liczba rodzinnych form pieczy zastępczej, które są szczególnie potrzebne dla małych dzieci.
- Zwiększa się liczba dzieci poniżej 10 r.ż. oraz licznych rodzeństw umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Ustawa ograniczyła możliwość tworzenia nowych instytucjonalnych placówek pieczy zastępczej.
- Placówki mają ograniczony dostęp do specjalistycznego poradnictwa i wsparcia.
- Brakuje rodzin wspierających – w 2023 r. funkcjonowała tylko jedna taka rodzina.

Budżet

- Budżet Wojewody Świętokrzyskiego na zadania realizowane z zakresu polityki społecznej w 2023 roku kształtował się na poziomie niższym niż w roku 2022 przede wszystkim ze względu na wprowadzone zmiany w Programie „Rodzina 500 plus”.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

- 80% lokalnych programów przeciwdziałania przemocy domowej w województwie świętokrzyskim nie opiera się na lokalnej diagnozie zjawiska przemocy, co może powodować ryzyko niedostosowania działań do potrzeb.
- Wzrost liczby „Niebieskich Kart” (NK) w 2023 r. wynika z rozszerzenia katalogu osób uprawnionych do ich zakładania. Policja najczęściej inicjuje uruchomienie procedury „NK”, jednak aktywność Policji w tym zakresie spada od 2019 r.
- 77% procedur „NK” kończy się z powodu ustania przemocy; 23% - z powodu braku zasadności działań.
- Wzrost liczby dzieci objętych ochroną w wyniku zagrożenia ich życia lub zdrowia (88% wzrost w 2023 r.), wynika z uwzględnienia małoletnich świadków przemocy domowej jako osób doznających przemocy.
- Brak inwestycji w rozwój placówek całodobowego wsparcia, takich jak ośrodki interwencji kryzysowej (OIK). Większość placówek działa w trybie ambulatoryjnym.
- Wzrost liczby uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych (PKE), ale maleje odsetek osób, które je kończą.
- Skuteczność programów psychologiczno-terapeutycznych (PPT) rośnie, ale są one wtórne wobec PKE.

Organizacje pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim

- Infrastruktura wsparcia społecznego rozwija się, ale liczba miejsc w placówkach (np. domach pomocy społecznej, środowiskowych domach pomocy samopomocy) jest niewystarczająca w stosunku do zapotrzebowania.
- Nierównomierne rozmieszczenie placówek powoduje trudności w dostępie do pomocy w niektórych regionach.
- Brak odpowiedniej liczby specjalistycznych placówek dla osób z chorobą Alzheimera oraz spectrum autyzmu.

Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

- Zatrudnienie w jednostkach pomocy społecznej jest stabilne, ale liczba pracowników nie nadąża za rosnącymi potrzebami.
- Kadra wymaga stałego doskonalenia zawodowego, zwłaszcza w obliczu nowych wyzwań, takich jak obsługa systemów informatycznych.

Organizacje pozarządowe

- Organizacje pozarządowe odgrywają znaczącą rolę w systemie pomocy społecznej, ale ich działalność jest ograniczona przez brak stabilnego finansowania.
- Współpraca między samorządem a NGO wymaga lepszej koordynacji.

Programy wsparcia społecznego

- Programy takie jak „Senior+”, „Opieka 75+” czy „Pokonać bezdomność” odgrywają istotną rolę w poprawie jakości życia osób starszych i bezdomnych.
- Program „Asystent osoby niepełnosprawnej” i „Opieka wytchnieniowa” cieszą się dużym zainteresowaniem, ale ograniczona liczba dostępnych miejsc w tych programach uniemożliwia pełne zaspokojenie zapotrzebowania.
- Zróżnicowanie dostępności programów między powiatami wskazuje na potrzebę lepszego rozdziału środków i tworzenia dodatkowych placówek w miejscach szczególnie dotkniętych problemami społecznymi.

Rekomendacje:

Działania na rynku pracy

1. Regionalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia:

- Intensyfikacja programów aktywizacyjnych, szczególnie w powiatach o najwyższym bezrobociu.
- Zwiększenie wsparcia dla zakładów aktywności zawodowej, w tym dla zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

2. Ekonomia społeczna:

- Promowanie tworzenia przedsiębiorstw społecznych poprzez system grantów i doradztwa.
- Zwiększenie liczby przedsiębiorstw społecznych działających na obszarze województwa.

Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej

1. Rozwój rodzinnych form pieczy:

- Wprowadzenie programów zachęt finansowych i szkoleniowych dla rodzin zastępczych i wspierających.
- Rozbudowa sieci rodzin wspierających i dziennych placówek wsparcia.

2. Wsparcie kadry pieczy zastępczej:

- Stworzenie regionalnego centrum doradztwa specjalistycznego dla kadr pieczy zastępczej.
- Organizacja szkoleń zwiększających kompetencje zawodowe koordynatorów i asystentów rodziny.

3. Likwidacja barier infrastrukturalnych:

- Budowa nowych miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej i placówkach wsparcia dziennego,
- Wprowadzenie standaryzacji placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

1. Lokalne programy przeciwdziałania przemocy

- Obowiązkowe opracowanie diagnoz lokalnych oraz planów przeciwdziałania przemocy przez jednostki samorządowe,
 - Wprowadzenie większego nadzoru nad realizacją tych programów.
- 2. Rozwój infrastruktury wsparcia:**
- Lobbowanie utworzenia nowych placówek całodobowego wsparcia (OIK), w szczególności w powiatach, gdzie ich brak,
 - Rozszerzenie form wsparcia w trybie ambulatoryjnym.
- 3. Poprawa skuteczności procedury „Niebieskie Karty”:**
- Dostosowanie szkoleń służb realizujących „NK” do znowelizowanych przepisów.
 - Monitorowanie skuteczności procedur i ich wyników.
 - Opracowanie wytycznych i procedur postępowania interwencyjnego dla służb i instytucji realizujących zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (podmiot odpowiedzialny: wojewoda we współpracy z jednostkami nadzorowanymi).
- 4. Dalszy rozwój Programów Psychologiczno-Terapeutycznych (PPT):**
- Wzmocnienie roli PPT jako uzupełnienia PKE,
 - Zwiększenie dostępności programów PPT i PKE w powiatach, które do tego czasu ich nie realizowały,
 - Zwiększenie nadzoru i kontroli nad jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Organizacje pomocy społecznej

- Zwiększenie liczby miejsc w środowiskowych domach samopomocy, domach pomocy społecznej i mieszkaniach wspomaganych.
- Wzmocnienie współpracy z NGO poprzez większe finansowanie oraz szkolenia dla pracowników społecznych.

Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

- Regularne szkolenia dla pracowników w zakresie nowych technologii, prawa i metod wsparcia społecznego,
- Poprawa warunków pracy w celu zmniejszania rotacji personelu.

Organizacje pozarządowe

- Wprowadzenie programów długoterminowego finansowania dla NGO działających w zakresie pomocy społecznej.
- Organizacja platform współpracy między NGO a samorządami w celu wymiany doświadczeń i planowania działań.
- Promowanie NGO w lokalnych społecznościach jako partnerów w realizacji programów wsparcia.

Programy wsparcia społecznego

- Priorytetowe potraktowanie programów dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem wzrastającego odsetka seniorów w społeczeństwie.
- Zacieśnienie współpracy między powiatami i gminami w celu równomiernego rozwoju programów.

Wdrożenie powyższych rekomendacji przyczyni się do skuteczniejszego rozwiązywania problemów społecznych oraz poprawy jakości życia mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego.

1. Gminy/Powiaty dotowane w 2023r. w ramach programu „Senior+” na terenie województwa świętokrzyskiego.....	64
---	----

Spis Tabel:

1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej o zasięgu gminnym- prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc społeczną.....	10
2. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej o zasięgu powiatowym (ponadgminnym) – prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej ze środków na pomoc społeczną.....	12-13
3. Typy domów pomocy społecznej.....	16
4. Porównanie wydatkowanych środków według działów.....	29
5. Wydatki bieżące poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego zgodnie z rozdziałami klasyfikacji budżetowej.....	31
6. Wydatki bieżące poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego zgodnie z rozdziałami klasyfikacji budżetowej.....	33
7. Szczegółowy wykaz powodów udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej.....	41
8. Szczegółowy wykaz udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w ramach zadań własnych gminy w roku 2023.....	43-44
9. Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – Centralna Aplikacja statystyczna.....	53
10. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty na przestrzeni lat.....	53
11. Powody zakończenia procedury „Niebieskie Karty”	54
12. Instytucjonalny system wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie/domowej w 2023 roku.....	56
13. Programy korekcyjno-edukacyjne	58

Spis wykresów:

1. Liczba ofert dofinansowanych na poszczególne zadania z zakresu pomocy społecznej w ramach otwartego konkursu ofert 2023 r. (dot. rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert).....	38
2. Aktywność służb i instytucji w zakresie wszczynania procedury „Niebieskie Karty”	54

Opracowanie:

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia

Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach

al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce

Kontakt w sprawie materiału: Mateusz Gadawski

tel.: 41 342-14-57, e-mail: m.gadawski@kielce.uw.gov.pl